

Fenntarthatósági Témahét

Diákok és tanárok a fenntarthatóságról kutatási program

Kutatási jelentés:

A 2022-es Fenntarthatósági Témahéten való részvétellel kapcsolatos összefüggések és a Témahét értékelésének vizsgálata

Készítők: Kristóf Hanna Emília, Varga Attila, Berze Iván Zsolt és Dúll Andrea

ELTE PPK Ember–Környezet Tranzakció Intézet (EKTI)

2022. szeptember 12.

Tartalom

1. Diákok és Tanárok a Fenntarthatóságról – Kutatási program.....	4
2. Vezetői összefoglaló	5
3. Adattisztítás	6
4. Fenntarthatósági Témahét diákkérdőívét kitöltők adatai	6
4.1. Életkor	6
4.2. Nem	7
4.3. Egy háztartásban élők száma.....	7
4.4. Lakószobák száma a háztartásban	8
4.5. Informatikai eszközök száma	8
5. Fenntarthatósági Témahéten részt vett és nem részt vett diákok összehasonlítása	9
5.1. Életkor	9
5.2. Nem	9
5.3. Egy háztartásban élők száma.....	10
5.4. Lakószobák száma a háztartásban	11
5.5. Informatikai eszközök száma a háztartásban	11
5.6. Természettel való kapcsolat	12
5.7. Környezettudatos hiedelmek, attitűdök.....	14
5.8. Környezetvédelmi kérdések és globális környezeti problémák tárgyalásának gyakorisága az iskolában	17
5.9. Kirándulásokon, szabadtéri foglalkozásokon való részvétel.....	17
5.10. Mások környezettel való kapcsolatának észlelése.....	18
5.11. Környezetvédő viselkedés	19
5.12. A környékkel való pszichológiai kapcsolat.....	20
5.13. A környezetvédelemmel kapcsolatos kontrollhely vizsgálata.....	22
6. A Fenntarthatósági Témahéten való többszöri részvétellel kapcsolatos összefüggések vizsgálata.....	23
6.1. Fenntarthatósági Témahéten való korábbi részvételek száma	23
6.2. Életkor	24
6.3. Nem	24
6.4. Egy háztartásban élők száma.....	25
6.5. Lakószobák száma a háztartásban	26
6.6. Informatikai eszközök száma a háztartásban	26
6.7. Természettel való kapcsolat	27
6.8. Környezettudatos hiedelmek, attitűdök.....	28
6.9. Környezetvédelmi kérdések és globális környezeti problémák tárgyalásának gyakorisága az iskolában	30
6.10. Kirándulásokon, szabadtéri foglalkozásokon való részvétel.....	31

6.11. Mások környezettel való kapcsolatának észlelése.....	32
6.12. Környezetvédő viselkedés.....	32
6.13. A környékkel való pszichológiai kapcsolat.....	33
6.14. A környezetvédelemmel kapcsolatos kontrollhely vizsgálata.....	34
7. A Témahét értékelése.....	35
7.1. A Témahéten kapott ismeretek hasznosságának megítélése.....	35
7.2. A Fenntarthatósági Témahét észlelt segítsége a környezettudatos életmódhoz.....	36
7.3. Új információk a Fenntarthatósági Témahéten.....	36
Felhasznált források.....	38

1. Diákok és Tanárok a Fenntarthatóságról – Kutatási program

A 2020-ban indult kutatási programsorozat harmadik szakasza 2022-ben a PontVelem Nonprofit Kft. szervezésében, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Kutatásetikai Bizottságának 2022/199. számú etikai engedélye alapján, a Fenntarthatósági Témahét keretében zajlott.

A Témahét projektgazdája az Emberi Erőforrások Minisztériuma, kiemelt támogatója az Emberi Erőforrások Minisztériuma mellett a Kék Bolygó Klímavédelmi Alapítvány volt.

A kutatásban részt vevő szakmai szervezetek:

- Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Ember–Környezet Tranzakció Intézet, Budapest
- Forsense Intézet
- Debreceni Egyetem Pszichológiai Tanszék
- Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr
- Pixrating Kft.
- Kecskeméti Neumann János Egyetem
- UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága – Nevelésügyi Szakbizottság

A kutatás a diákok és a tanárok fenntarthatóságról alkotott véleményét kívánta felmérni, kiemelt célcsoportjai a Kárpát-medencében élő, magyar nyelvet beszélő 10-21 éves, felső tagozatos és középiskolás diákok, illetve bármely általános- és középiskolában oktató pedagógusok voltak. A kutatás céljai közé tartozott továbbá a Fenntarthatósági Témahéten részt vett diákok és tanárok Témahéten szerzett tapasztalatainak felmérése is. A kutatás online kérdőívek segítségével zajlott. További információ: <https://www.fenntarthatosagikutatas.hu/>

2. Vezetői összefoglaló

Jelen kutatási jelentésben a 2022-es Fenntarthatósági Témahéten való részvétel, valamint a Témahéten idén elsőként és a korábbi évek programjait követően ismételten történő részvétel szerinti összefüggéseket vizsgáltuk a felső tagozatos és középiskolai diákok körében.

Az idei kérdőív kitöltőinek száma ($n = 6765$) lényegesen alacsonyabb volt, mint a tavalyi kitöltőszám ($n = 17\,746$), de még így is kiemelkedően magas kutatásiminta-elemszámnak tekinthető.

A Témahéten részt vett diákok csoportja több demográfia mutatóban is különbözik a Témahéten részt nem vevő kitöltők csoportjától. A Témahéten résztvevők között több a lány és a Témahéten részt vevők szignifikánsan fiatalabbak, továbbá a Témahéten részt vett diákok aránya magasabb a több lakószobával és több informatikai eszközzel rendelkező csoportokban. Ezek az eredmények megerősítik a korábbi kutatások eredményeit, miszerint a Témahét programjai nagyobb valószínűséggel érik el a fiatalabb, a jó körülmények között élő és a lány tanulókat, mint az idősebb, a rosszabb körülmények között élő és a fiú tanulókat.

A Fenntarthatósági Témahéten részt vett és nem részt vett diákokat összehasonlítva elmondható, hogy a Fenntarthatósági Témahéten részt vettek a természettel való erősebb kapcsolatról számoltak be, valamint gyakrabban vesznek részt kirándulásokon, gyakrabban foglalkoznak iskolai keretek között környezetvédelemmel. A Témahéten részt vett diákok környezetvédő viselkedése erősebb, mint a Témahéten részt nem vevő diákoké, valamint gyakrabban gondolják úgy, hogy mások soha, vagy túl keveset foglalkoznak a környezettel. A Témahéten részt vettek nagyobb mértékben gondolják úgy, hogy képesek tenni környékükön a környezet védelméért, hogy tevékenységük valóban hozzájárul a környezetvédelemhez.

Az eredmények alapján elmondható, hogy a Témahéten többször részt vett diákok esetében még fokozottabban megfigyelhető a legtöbb különbség, például a Témahéten többször részt vett diákok erősebb környezethez való kapcsolódásról és erősebb környezetvédő viselkedésről számoltak be, mi a Témahéten csak egyszer részt vevő diákok.

A kérdőívben a kitöltő diákok egyes kérdéseknél értékelhették a Fenntarthatósági Témahetet és meghatározhatták, milyen témákban szolgáltatott számukra új információt a Témahét. Az idei Témahéten részt vett diákok kétharmada nyilatkozott úgy, hogy a Témahét inkább vagy teljes mértékben hozzásegítette őket ahhoz, hogy a jövőben környezettudatosan éljenek. A Témahét során a legtöbb résztvevő a klímavédelem, vizes élőhelyek védelme és háztartási hulladékkezelés témájában kapott új információkat.

Összességében tehát pozitív összefüggések állapíthatók meg a Fenntarthatósági Témahéten való részvétel és a diákok környezettudatosságának számos aspektusa között. Kutatásunk nem tud határozott választ adni arra kérdésre, hogy ez a különbség a Témahét hatására alakul ki, vagy eleve a környezettudatosabb diákok vesznek részt a Témahét programjain. A Témahéten egyszer, illetve többször részt vett diákok környezettudatosságában tapasztalható különbségek mindenképp biztató jelnek tekinthetők.

3. Adattisztítás

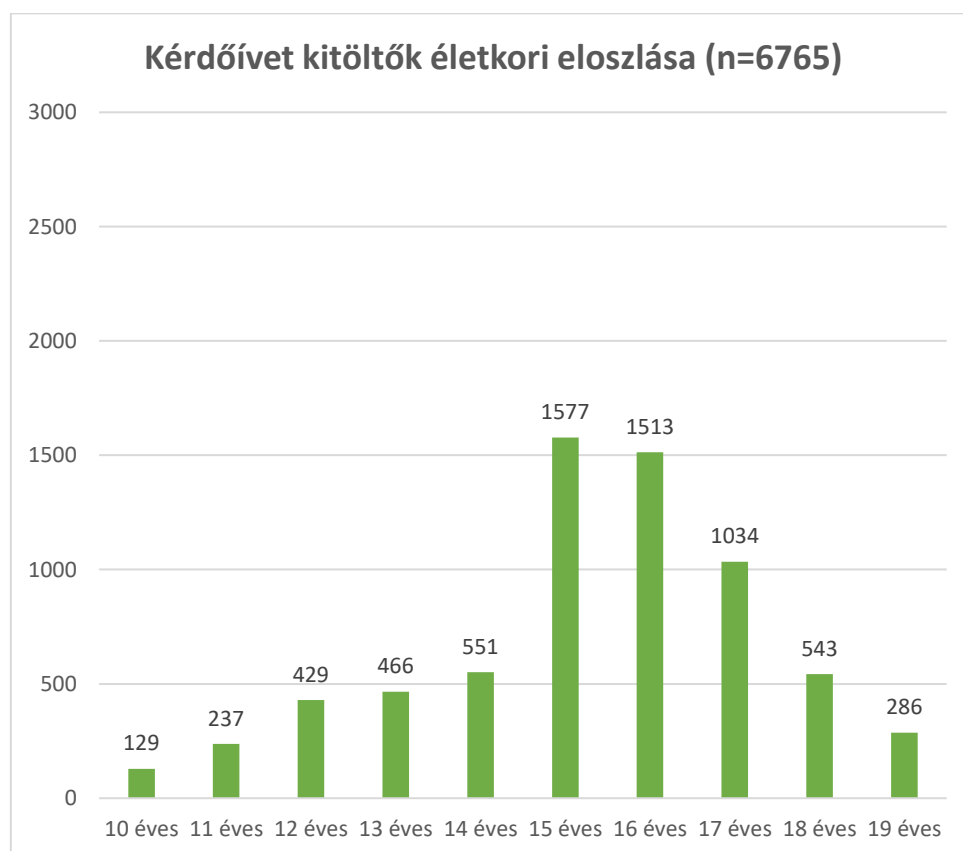
A kutatóprogram keretében a diákkérdőívre összesen 9108 kitöltés érkezett, ezek előzetes rendszerezését a Forsense 2.0 Kft. végezte. Az adattisztítás eredményeképpen a minta teljes elemszáma 6765 fő lett. Azon válaszadók kitöltéseit szűrtük ki, akik:

- 60 másodperc alatt befejezték a kitöltést,
- a Beleegyező nyilatkozatot nem fogadták el,
- életkora a 10-21 éves korosztályon kívül esett.

4. Fenntarthatósági Témahét diákkérdőívét kitöltők adatai

4.1. Életkor

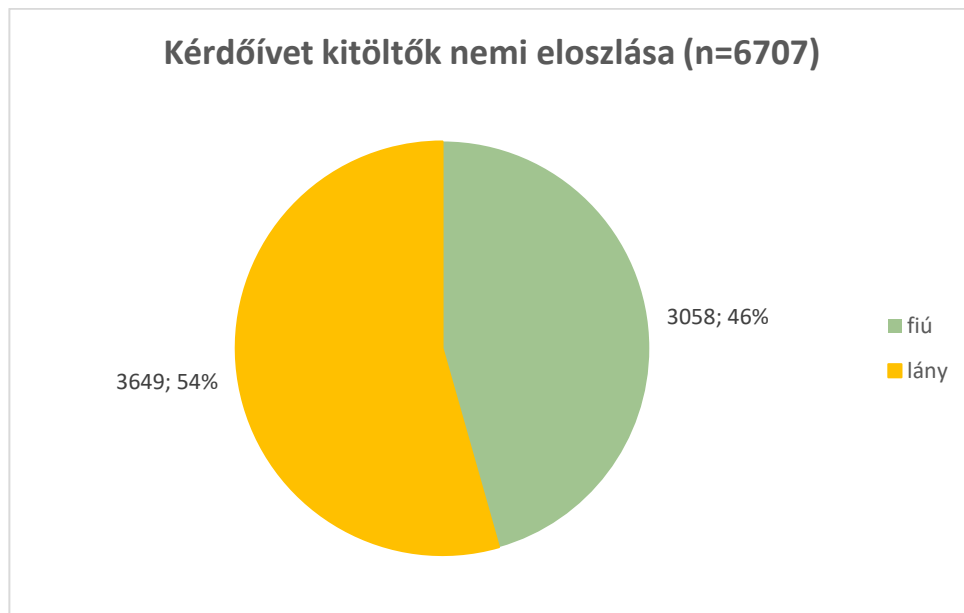
A diákkérdőív 1. kérdése a kitöltők életkorára kérdezett rá. A Fenntarthatósági Témahét diákkérdőívét kitöltő 6765 diák átlagéletkora 15,23 év (SD = 2,02, Med = 15,00).

1. Ábra

4.2. Nem

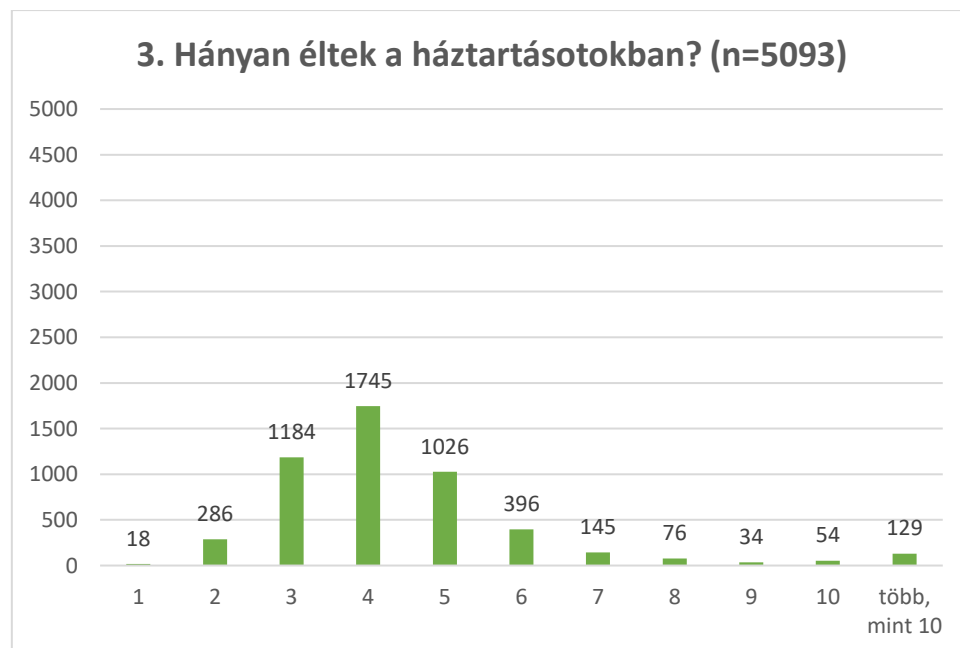
A diákkérdőív 2. kérdésében a kitöltők nemi eloszlását mértük fel. A diákkérdőívet kitöltő 6765 főből 6707 fő (99,1%) válaszolt a kérdésre, ebből 3058 fő (45,6%) fiú, 3649 fő (54,4%) lány.

2. Ábra

4.3. Egy háztartásban élők száma

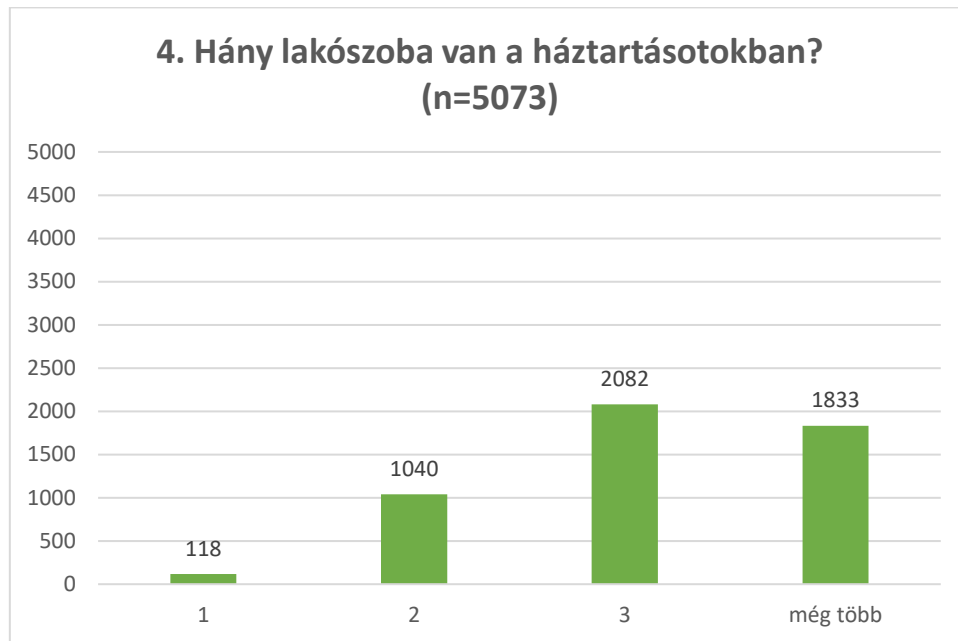
A diákkérdőív 3. kérdésében a kitöltők arra a kérdésre adhattak választ, hány fő lakik háztartásukban. Válaszaikat 1-től 10-ig jelölhették, valamint jelezhették, hogy több, mint 10 fő él a háztartásukban. Az átlagszámítás során a háztartásban élők számát tartalmazó változó utolsó értékét átkódoltuk 11-re. A kérdésre a 6765 kitöltőből 5093 fő (75,3%) válaszolt. A kérdőívet kitöltők háztartásában átlagosan 4,42 fő lakik (SD = 1,763), a kitöltők között a legnagyobb arányban azok vannak, akik 4 fős háztartásban élnek.

3. Ábra

4.4. Lakószobák száma a háztartásban

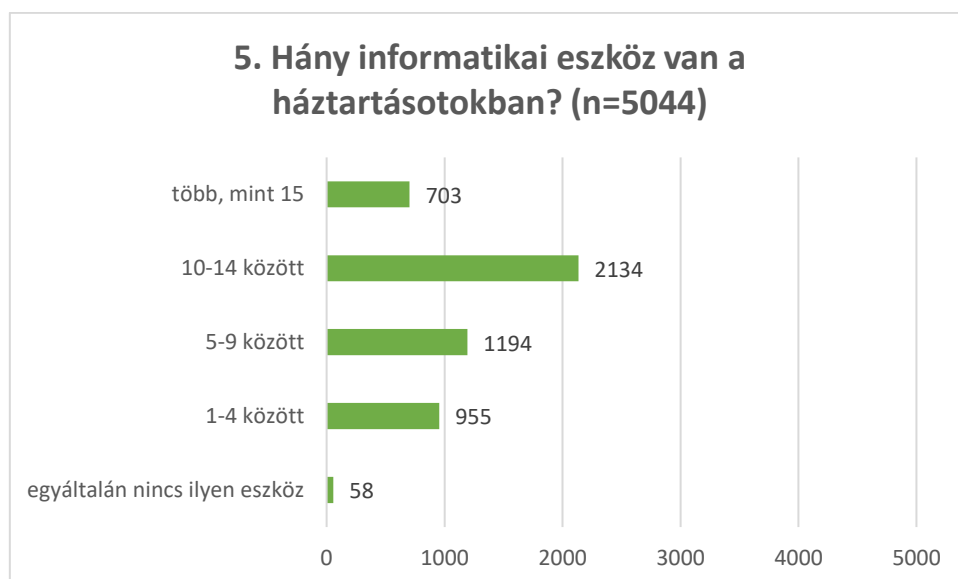
A diákkérdőív 4. kérdésében a kitöltők azt jelölhették meg, hány lakószoba található háztartásukban. A következő lehetőségek közül jelölhették be válaszaikat: 1, 2, 3 vagy több. A kérdésre a 6765 kitöltőből 5073 fő (74,9%) válaszolt. A kérdőívet kitöltő diákok közül a legtöbben 3 lakószobás lakásban élnek.

4. Ábra

4.5. Informatikai eszközök száma

A diákkérdőív 5. kérdése arra kérdezett rá, hány informatikai eszköz (pl. okostelefon, laptop, tablet, számítógép, játékkonzol) található a kitöltők háztartásában. A következő lehetőségek közül jelölhették be válaszaikat: „egyáltalán nincs ilyen eszköz”, „1-4 között”, „5-9 között”, „10-14 között”, „több, mint 15”. A legtöbb kitöltő háztartásában 10-14 informatikai eszköz található.

5. Ábra

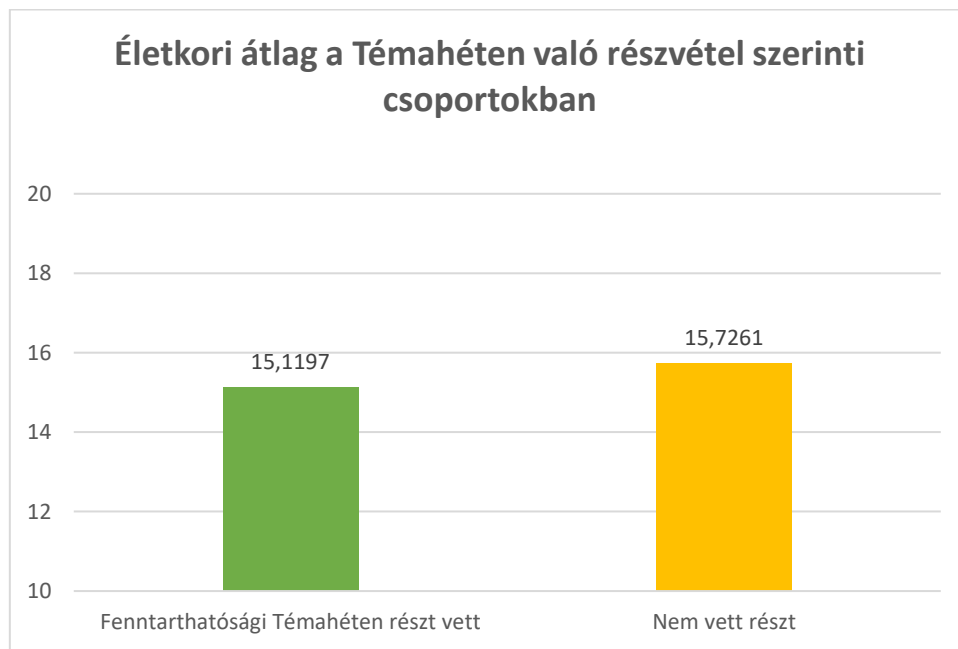

5. Fenntarthatósági Témahéten részt vett és nem részt vett diákok összehasonlítása

A 6765 kitöltő közül 2950 fő (43,6%) részt vett, 2085 fő (30,8%) nem vett részt az idei Fenntarthatósági Témahéten. 1730 kitöltő (25,6%) nem válaszolt a kérdésre.

5.1. Életkor

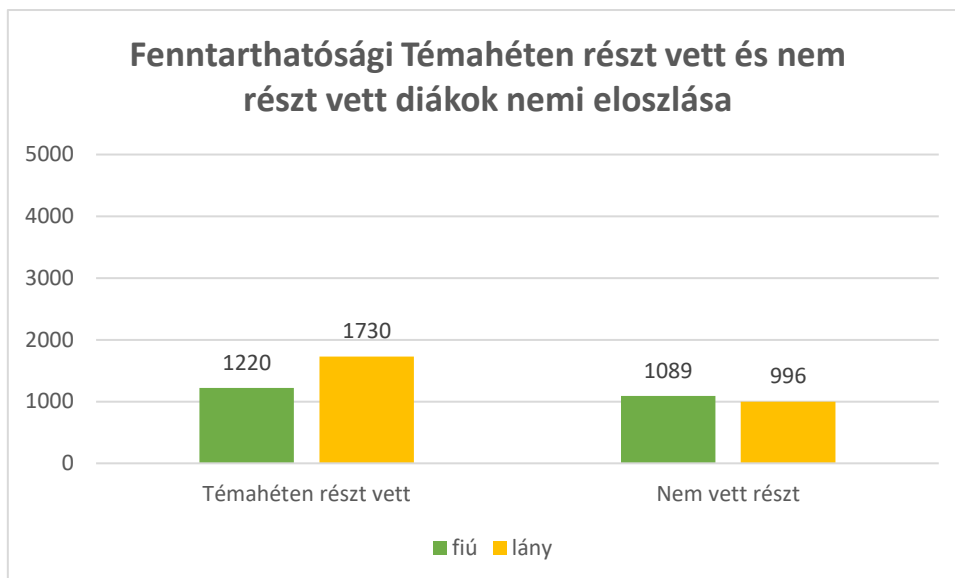
A Témahéten részt vevő és részt nem vevő kitöltők életkorában statisztikailag jelentős különbség van (független mintás t-próbával: $t(4858,486) = -11,083$, $p < 0,001$, Cohen $d = -0,309$), az eredményt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba is megerősíti ($U = 2576856,5$, $p < 0,001$). A Témahéten részt vevő kitöltők átlagosan fiatalabbak ($M = 15,1197$, $SD = 2,086$), mint a Témahéten részt nem vett kitöltők ($M = 15,7261$, $SD = 1,78$), amint ezt az alábbi ábra is szemlélteti:

6. Ábra

5.2. Nem

A válaszadók nemi eloszlása khi-négyzet próbával vizsgálva ($\chi^2(1) = 58,181$, $p < 0,001$) statisztikailag jelentős eltérés van a Témahéten részt vett és a Témahéten részt nem vett válaszadók esetében. A Témahéten részt vett válaszadók almintájában a lányok aránya nagyobb, a Témahéten részt nem vett válaszadók almintájában pedig a fiúké, ahogy ezt az alábbi ábra is szemlélteti:

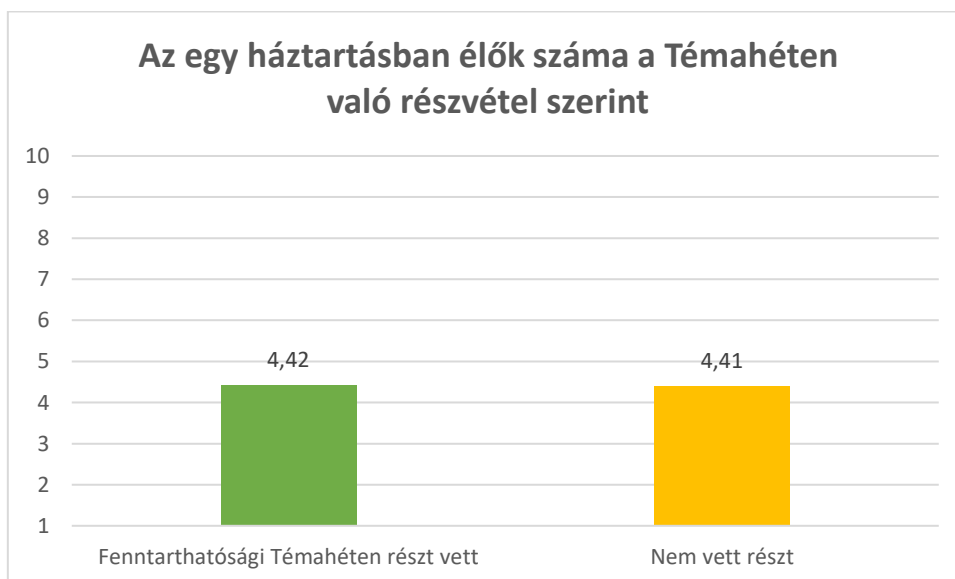
7. Ábra

A Témahéten részt vett diákokból 1220 (41,4%) fiú és 1730 (58,6%) lány, míg a Témahéten nem részt vett diákok között 1089 (52,2%) fiú és 996 (47,8%) lány volt.

5.3. Egy háztartásban élők száma

A 6765 kitöltőből 5035 (74,42%) válaszolt a kérdésre, 1730 kitöltő (25,57%) nem válaszolt. Az 5035 főből 2950 fő részt vett, 2085 fő nem vett részt a Fenntarthatósági Témahéten. A kitöltővel egy háztartásban élők számát magában foglaló változó utolsó értékét a magasabb rendű paraméteres próba elvégzéséhez átkódoltuk 11-re.

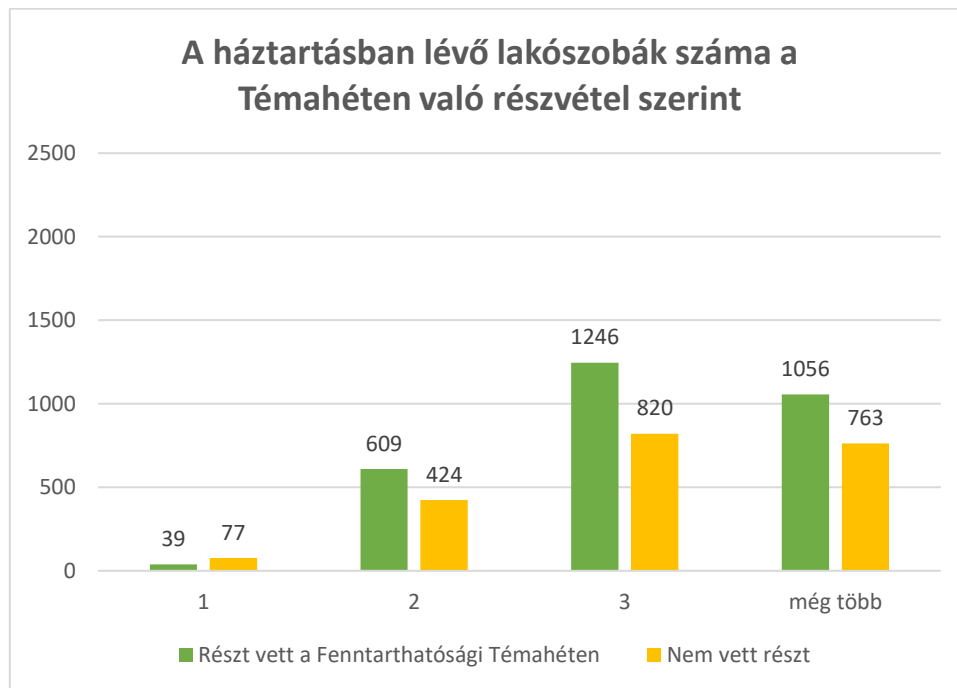
A Fenntarthatósági Témahéten részt vett diákok háztartásában átlagosan 4,42 (SD = 1,694) fő él, míg azokéban, akik nem vettek részt, átlagosan 4,41 (SD = 1,827) fő. A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(4271,302) = 0,318$, $p = 0,750$) elmondható, hogy az egy háztartásban élők számát tekintve nincsen szignifikáns különbség a két csoport között (ezt az eredményt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba is megerősíti).

8. Ábra

5.4. Lakószobák száma a háztartásban

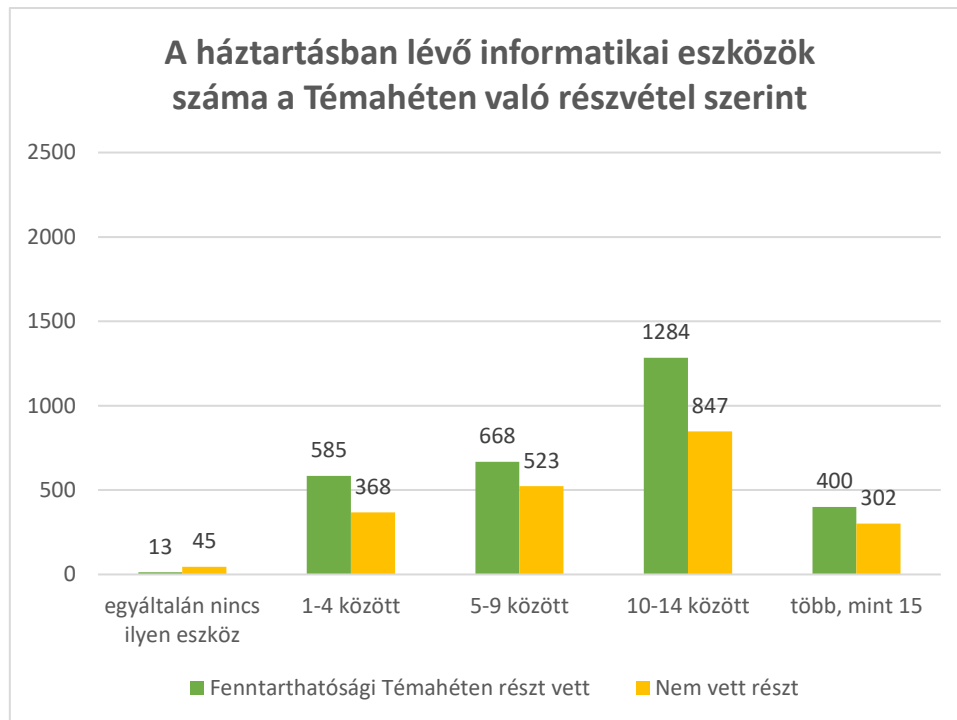
A 6765 kitöltőből 5034 (74,4%) válaszolt a kérdésre, 1731 kitöltő (25,6%) nem válaszolt. Az 5034 főből 2950 fő részt vett, 2084 fő nem vett részt a Fenntarthatósági Témahéten. Kétnégyzet próbával vizsgáltuk, hogy van-e összefüggés a Fenntarthatósági Témahéten való részvétel és a lakószobák száma között. A próba eredménye alapján találtunk szignifikáns összefüggést ($\chi^2(3) = 32,602$, $p < 0,001$) az idei Fenntarthatósági Témahéten való részvétel és a háztartásban lévő lakószobák száma között. A Témahéten részt vett diákok aránya a legtöbb (még számmal kifejezett, azaz 3) lakószobával rendelkező csoportban a legmagasabb, míg az egy lakószobával rendelkező kitöltők esetében a nem részt vettek aránya magasabb.

9. Ábra

5.5. Informatikai eszközök száma a háztartásban

A 6765 kitöltőből 5035 (74,4%) válaszolt a kérdésre, 1730 kitöltő (25,6%) nem válaszolt. Az 5035 főből 2950 fő részt vett, 2085 fő nem vett részt a Fenntarthatósági Témahéten. Annak megállapításához, hogy van-e összefüggés a Fenntarthatósági Témahéten való részvétel és az informatikai eszközök száma között, Kétnégyzet próbát alkalmaztunk. A két változó között szignifikáns összefüggést találtunk ($\chi^2(4) = 40,609$, $p < 0,001$). Az idei Fenntarthatósági Témahéten való részvétel és az informatikai eszközök száma között van összefüggés, az informatikai eszközzel rendelkező csoportokban a Témahéten részt vett diákok aránya magasabb, míg az informatikai eszközzel nem rendelkező háztartásban élő kitöltők esetében a nem részt vettek aránya nagyobb. Ugyanakkor a 15-nél több informatikai eszközzel rendelkező kitöltők esetében a részt vevők és nem részt vevők arányának különbsége kisebb, mint a 10-15 eszközzel rendelkező kitöltők csoportjában.

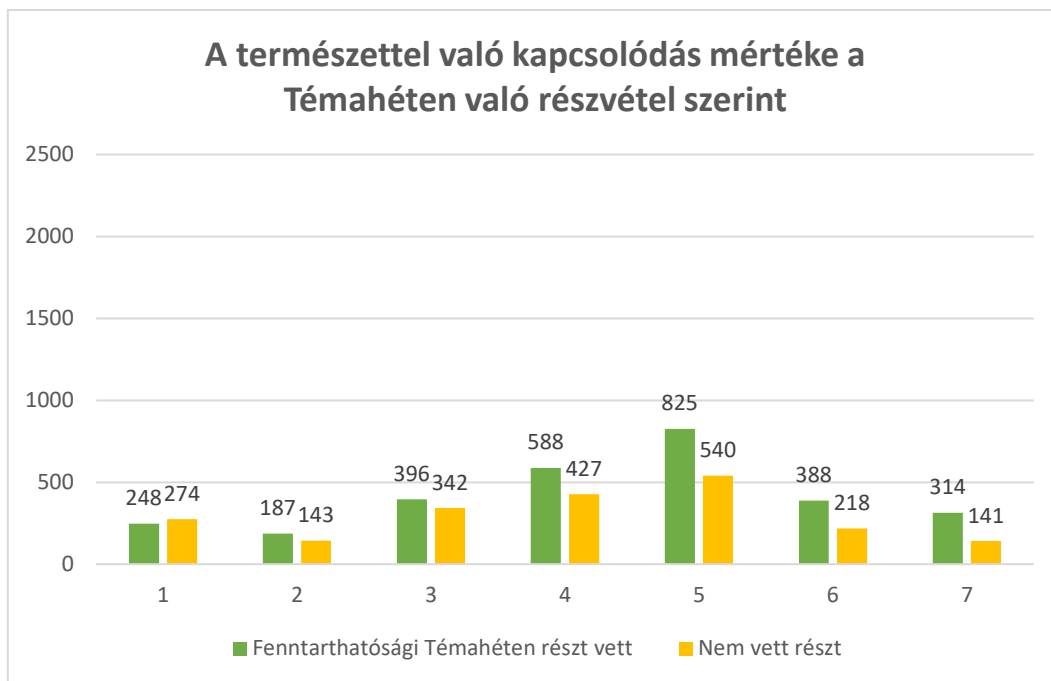
10. Ábra

5.6. Természettel való kapcsolat

Én és a természet észlelt kapcsolatának vizsgálatára az egytételű Én–Természet Inklúzió (Inclusion of Nature in Self (INS): Schulz, 2001) skála magyar serdülők számára általunk adaptált változatát alkalmaztuk. A diákkérdőív 6. kérdésében a kitöltőknek 7 ábra közül kellett a magukra leginkább jellemzőt kiválasztaniuk. Az ábrák a természettel való kapcsolatukat ábrázolták olyan módon, hogy a kitöltőt és a természetet is egy-egy kör jelölte. A körök az elsőtől a hetedik ábráig fokozatosan átfednek; az egyes ábra így a természet és „én” teljes különállóságát, a hetedik ábra a természet és én egységét mutatják.

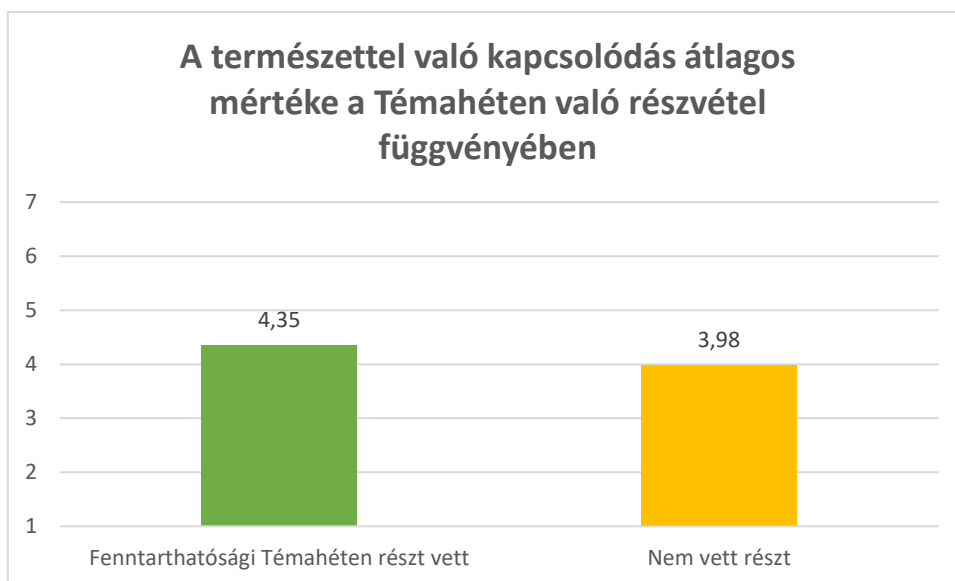
5031 diák (74,4%) válaszolt a kérdésre, 1734 kitöltő (25,6%) nem válaszolt. A válaszadókból 2946 fő részt vett, 2085 fő nem vett részt a Fenntarthatósági Témahéten. A Fenntarthatósági Témahéten részt vett diákok a természettel való kapcsolódásuk jellemzésére legtöbbször a 4-es ábrát, míg a Témahéten nem részt vett diákok a 3-as ábrát jelölték.

Khi-négyzet próbával vizsgáltuk, hogy összefüggés van-e a Fenntarthatósági Témahéten való részvétel és természethez való kapcsolódás között. A két változó között szignifikáns összefüggést találtunk ($\chi^2(6) = 64,152, p < 0,001$). A Fenntarthatósági Témahéten részt vettek aránya magasabb azoknál, akik a természettel való erősebb kapcsolatról számoltak be.

11. Ábra

A természettel való kapcsolódáshoz tartozó változót értelmezhetjük egy 1-től 7-ig terjedő skálaként (a kérdéshez tartozó ábrán is egyfajta folytonosság figyelhető meg), ezért a természettel való kapcsolódást mérő változót tekinthetjük folytonosnak, így a kapcsolódás átlagos mértékét és a Témahéten való részvétel összefüggését további statisztikai próbákkal vizsgáltuk. A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(5029) = 7,750$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,222$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a Témahéten részt vett és nem részt vett diákok természettel való kapcsolódásának mértékében. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 2693414,500$, $p < 0,001$). A Témahéten részt vettek a természethez való kapcsolódásukat jellemző, 1-től 7-ig terjedő skálán átlagosan 4,35 ($SD = 1,671$), míg a Témahéten nem részt vett diákok 3,98 ($SD = 1,705$) pontot jelöltek, azaz a Témahéten részt vevők erősebb környezethez való kapcsolódásról számoltak be.

12. Ábra

5.7. Környezettudatos hiedelmek, attitűdök

A diákkérdőív 7-16. kérdéseiben az Új Ökológiai Paradigma Skála (New Environmental Paradigm Scale, NEP; Dunlap, & Van Liere, 1978; Dunlap, Van Liere, Mertig, & Jones, 2000) gyermekek vizsgálatára kialakított verziója (New Environmental Paradigm Scale for Children: Manoli, Johnson, & Dunlap, 2007) szerepelt, melyet a kutatássorozat első szakaszában részt vevő kutatók fordítottak magyar nyelvre. A gyermekekre adaptált mérőeszköz 10 tételből áll, a környezettudatos attitűdöt, hiedelmeket vizsgálja. Az Új Ökológiai Paradigma Skála (NEP) minden tételénél a kitöltő egy ötfokozatú Likert-skálán jelölhette meg, hogy milyen mértékben ért egyet a tétellel („1 – egyáltalán nem értek egyet”, „2 – inkább nem értek egyet”, „3 – bizonytalan vagyok”, „4 – inkább egyetértek”, vagy „5 – teljes mértékben egyetértek”).

A skála reliabilitás-vizsgálata során a Cronbach-alfa értéke 0,52 volt, ami viszonylag kicsi belső konzisztenciát jelent, ugyanakkor az eredmény nem tekinthető kivételesnek a skála szakirodalomban szereplő megbízhatósági eredményeit tekintve.

A faktorstruktúra feltárásához Kaiser-Meyer-Olkin kritérium teljesült (KMO = 0,727), magasabb volt, mint az ajánlott érték (KMO > 0,6), tehát a minta alkalmas volt faktoranalízisre. Ezen kívül a Bartlett-teszt eredménye szignifikáns volt ($p < 0,001$). A faktorstruktúra vizsgálatok az eredeti szerzők által is használt főkomponenselemzést alkalmazva Varimax forgatással 3 faktort azonosítottunk (a faktorsúlyok 0,766 és 0,494 között mozognak), ezeket az 1. táblázat szemlélteti. E faktorok megfelelnek a kutatássorozat 2020-as (Berze és mtsai, 2022) és 2021-es lépéseiben kapott faktorstruktúrájának.

I. faktor: Emberi beavatkozás megkérdőjelezése	II. faktor: Természet jogai	III. Ökoválság
7. Az embereknek uralkodniuk kellene a természet többi része felett.	1. A növényeknek és az állatoknak ugyanannyi joguk van élni, mint az embereknek.	2. Túl sok (vagy majdnem túl sok) ember él már a Földön
6. A természet elég erős ahhoz, hogy kezelni tudja modern életünk káros hatásait.	4. Az embereknek még mindig tiszteletben kell tartaniuk a természet törvényeit.	8. Az emberiség rosszul bánik a természettel.
9. Az emberiség egy nap eleget fog tudni a természet működéséről ahhoz, hogy képes legyen irányítani.	5. Nem vezet jóra, ha az emberek beleavatkoznak a természet dolgaiba.	10. Ha nem változnak a dolgok, hamarosan nagy környezeti katasztrófát fogunk megélni.
3. Az emberiség elég értelmes ahhoz, hogy ne hagyja tönkre tenni a Földet.		

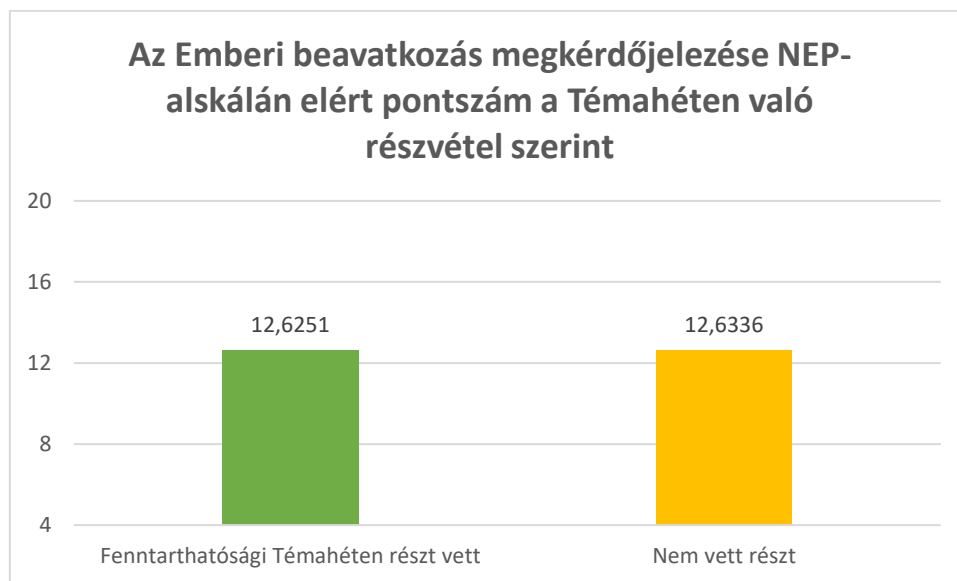
1. táblázat

A következőkben a Témahéten való részvétel és a NEP skála (a faktoranalízis nyomán meghatározott) egyes alszkáláin elért eredmények közötti összefüggéseket vizsgáltuk. A tételekhez rendelt ötfokozatú Likert-skála fokozatait számértékként értelmeztük („1 – egyáltalán nem értek egyet”, „2 – inkább nem értek egyet”, „3 – bizonytalan vagyok”, „4 – inkább egyetértek”, vagy „5 – teljes mértékben egyetértek”), valamint a fordított tételek esetében (3., 6., 7., 9.) átkódoltuk a válaszokat, így kalkuláltunk egy összpontszámot

mindhárom alskála esetében, amely az Emberi beavatkozás megkérdőjelezése alskála esetében 4 és 20, a Természet jogai és az Ökoválság alskálák esetében 3 és 15 pont között mozoghatott.

I. alskála (faktor): Emberi beavatkozás megkérdőjelezése

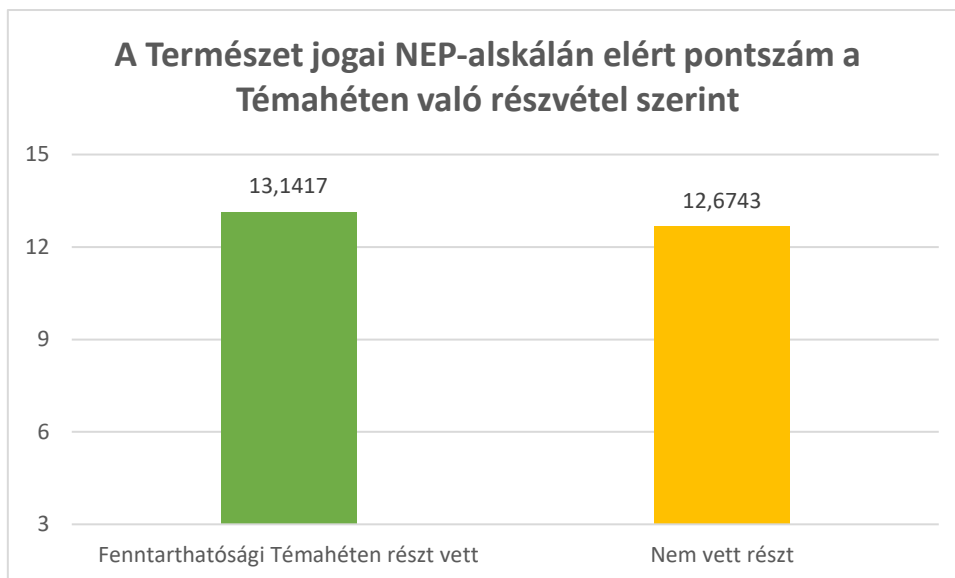
A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(4610,016) = -0,087$, $p = 0,930$) elmondható, hogy nincs szignifikáns különbség a két csoport között. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 3039365,5$, $p = 0,477$). A Témahéten részt vettek átlagosan 12,6251 (SD = 3,485), míg a nem részt vett diákok átlagosan 12,6336 (SD = 3,327) pontot értek el. Ez az eredmény is utal arra a korábban leírt (Berze és mtsai, 2022) megállapításunkra, hogy a NEP Skála születése és átdolgozása óta a környezetvédelem hangsúlyossá válását hozó évtizedekben az ember természet feletti kontrolljáról vagy az emberi beavatkozásról szóló tételek jelentése megváltozhatott.

133. Ábra

II. alskála (faktor): Természet jogai

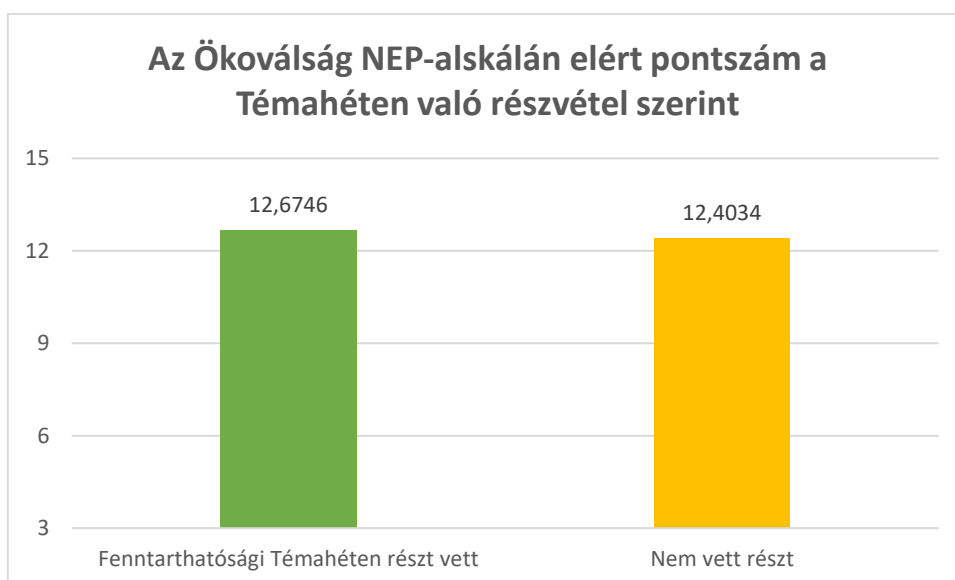
A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(4097,101) = 8,119$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,238$) elmondható, hogy szignifikáns különbség van a két csoport között. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 2666361,5$, $p < 0,001$). A Témahéten részt vettek átlagosan 13,14 (SD = 1,85), míg a nem részt vett diákok átlagosan 12,67 (SD = 2,12) pontot értek el, azaz a Témahéten részt vevők a természet jogaiival kapcsolatos környezettudatos hiedelmei erősebbek, azaz fokozottabban tiszteletben tartják a természet törvényeit és szabályait.

14. Ábra

III. alskála (faktor): Ökoválság

A III. faktor szerinti összehasonlítás során végzett független mintás t-próba eredménye alapján ($t(4287,043) = 4,603$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,133$) elmondható, hogy szignifikáns különbség van a két csoport között. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 2857290,5$, $p < 0,001$). A Témahéten részt vettek átlagosan 12,67 ($SD = 1,97$), míg a nem részt vett diákok átlagosan 12,40 ($SD = 2,12$) pontot értek el, azaz a Témahéten részt vevők ökológiai krízissel kapcsolatos környezettudatos hiedelmei erősebbek, azaz erősebben hisznek abban, hogy ökoválság (környezeti krízis) fenyeget.

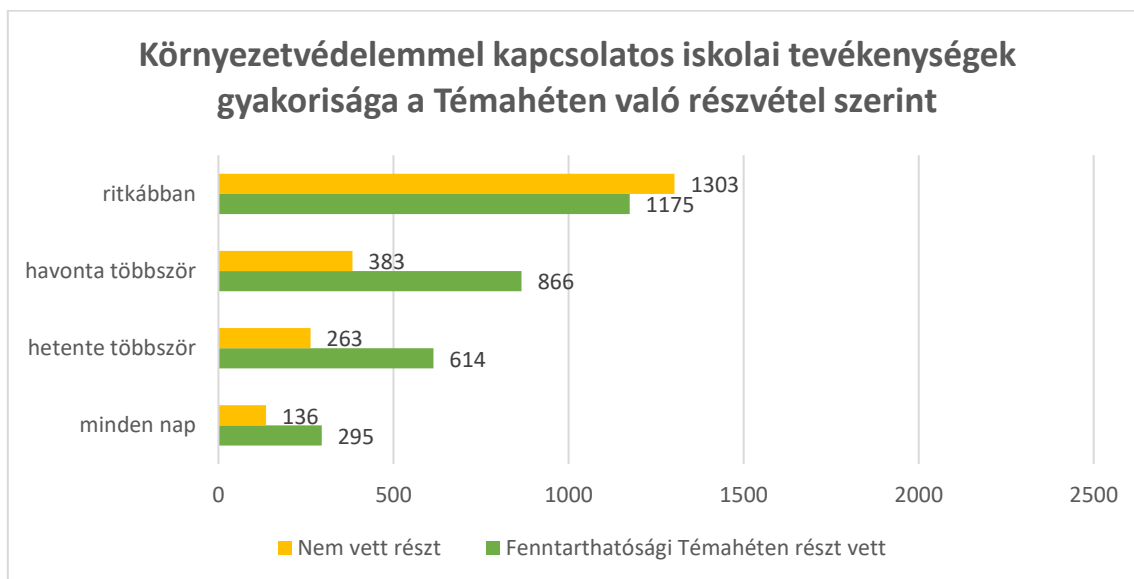
15. Ábra

5.8. Környezetvédelmi kérdések és globális környezeti problémák tárgyalásának gyakorisága az iskolában

A diákkérdőív 17. kérdésében a kitöltők 4-fokozatú Likert skálán jelölhették, hogy iskolájukban milyen gyakran foglalkoznak környezetvédelmi kérdésekkel és globális környezeti problémákkal. Az 1-es a „minden nap”, 2-es a „hetente többször”, 3-as a „havonta többször”, a 4-es a „ritkábban” választ jelölte.

A 6765 kitöltőből 5035 (74,4%) válaszolt a kérdésre, 1730 kitöltő (25,6%) nem válaszolt. Az 5035 főből 2950 fő részt vett, 2085 fő nem vett részt a Fenntarthatósági Témahéten. Annak megállapításához, hogy összefüggés van-e a Fenntarthatósági Témahéten való részvétel és a környezetvédelemmel kapcsolatos iskolai tevékenységek gyakorisága között, chí-négyzet próbát alkalmaztunk. A két változó között szignifikáns összefüggést találtunk ($\chi^2(3) = 251,343$, $p < 0,001$). A havonta többszöri és gyakoribb környezetvédelemmel kapcsolatos iskolai tevékenységekről beszámoló kitöltők között a Témahéten részt vett diákok aránya magasabb, amíg a legritkább ilyen tevékenységről beszámoló diákok csoportjában a Témahéten nem résztvevők aránya magasabb. Az alábbi ábra szemlélteti, hogy gyakoriság szerint milyen arányban vannak a Fenntarthatósági Témahéten résztvevők és nem részt vevő diákok.

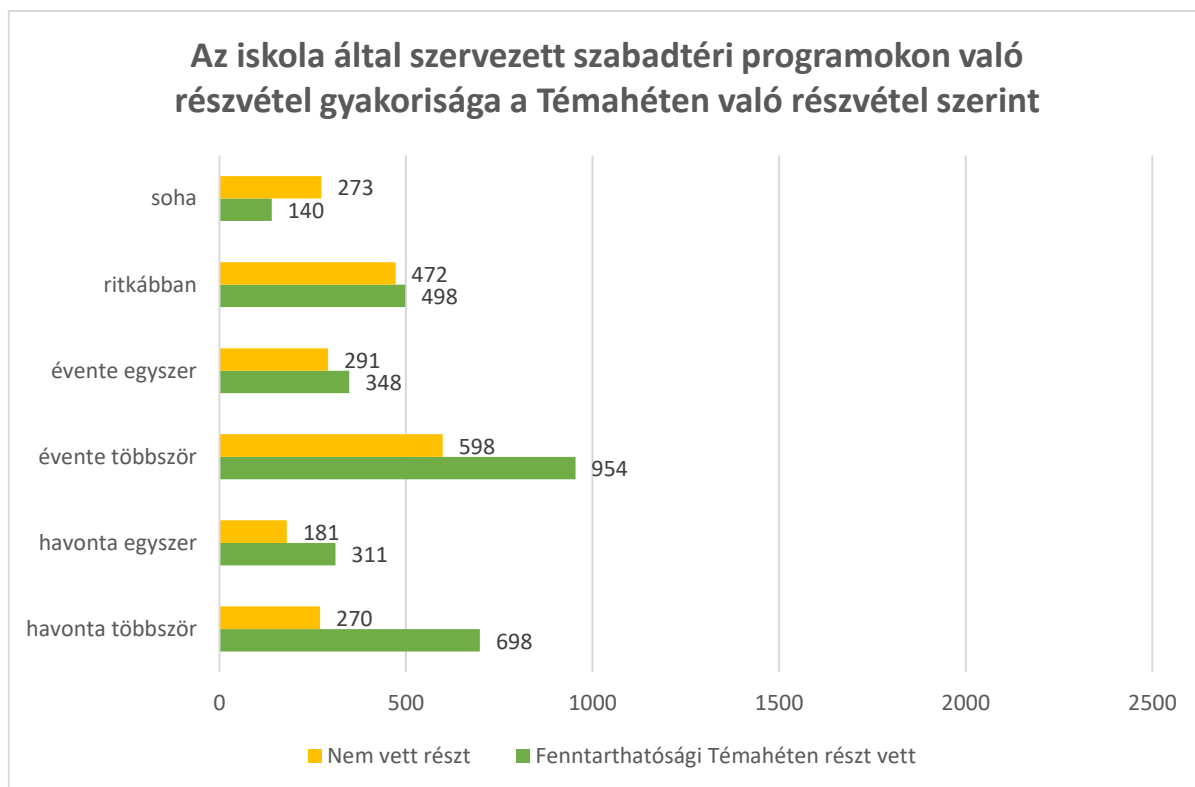
14. Ábra

5.9. Kirándulásokon, szabadtéri foglalkozásokon való részvétel

A diákkérdőív 18. kérdésében a kitöltők 6-fokozatú skálán jelölhették, hogy milyen gyakran vesznek részt iskolájuk által szervezett kirándulásokon és szabadtéri foglalkozásokon. Az 1-es a „havonta egyszer”, 2-es a „havonta többször”, 3-as az „évente többször”, a 4-es az „évente egyszer”, az 5-ös a „ritkábban”, a 6-os a „soha” választ jelölte. A 6765 kitöltőből 5034 (74,4%) válaszolt a kérdésre, 1731 kitöltő (25,6%) nem válaszolt. Az 5034 főből 2949 fő részt vett, 2085 fő nem vett részt a Fenntarthatósági Témahéten.

Annak megállapításához, hogy összefüggés van-e a Fenntarthatósági Témahéten való részvétel és az iskola által szervezett kirándulásokon, szabadtéri foglalkozásokon való részvétel gyakorisága között, Chí-négyzet próbát alkalmaztunk. A két változó között szignifikáns összefüggést találtunk ($\chi^2(5) = 211,810$, $p < 0,001$). A Témahéten részt vevők aránya az iskolai szabadtéri programokon leggyakrabban részt vevők csoportjában a legnagyobb, míg az ilyen

programokon soha nem részt vevők között a Témahéten nem részt vevők vannak nagyobb arányban.

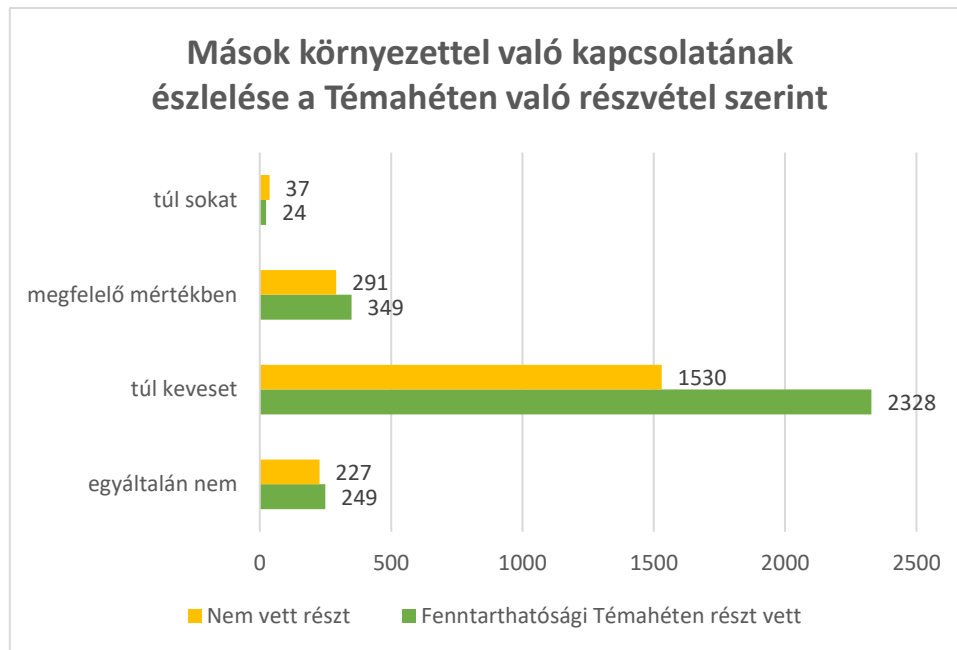

15. Ábra

5.10. Mások környezettel való kapcsolatának észlelése

A diákkérdőív 19. kérdésében a kitöltők meghatározhatták, hogy véleményük szerint mások mennyire foglalkoznak a környezettel. Válaszaikat az „egyáltalán nem”, „túl keveset”, „megfelelő mértékben” és „túl sokat” lehetőségek közül választhatták ki. A kérdésre a 6765 kitöltőből 5035 fő (77,44%) válaszolt.

Annak megállapításához, hogy összefüggés van-e a Fenntarthatósági Témahéten való részvétel és a mások környezettel való kapcsolatáról alkotott vélemény között, chí-négyzet próbát alkalmaztunk. A két változó között szignifikáns összefüggést találtunk ($\chi^2(3) = 26,275$, $p < 0,001$). A Témahéten részt vettek és nem részt vettek arányának különbsége a részt vettek javára azok között a legnagyobb, akik úgy gondolják, hogy mások túl keveset foglalkoznak a környezettel, míg azok között, akik szerint mások túl sokat foglalkoznak a környezettel (egyébként ők nagyon kevesen vannak), a Témahéten nem részt vettek aránya nagyobb.

16. Ábra

5.11. Környezetvédő viselkedés

A diákkérdőív 20-34. kérdéseiben a jelenleg végzett környezetvédő tevékenységeket igyekeztünk felmérni. A kitöltők minden tételnél egy ötfokozatú („egyáltalán nem jellemző” és „teljes mértékben jellemző” végpontokkal rendelkező) Likert-skálán jelölhették, hogy milyen mértékben jellemző rájuk az adott környezetvédő cselekedet.

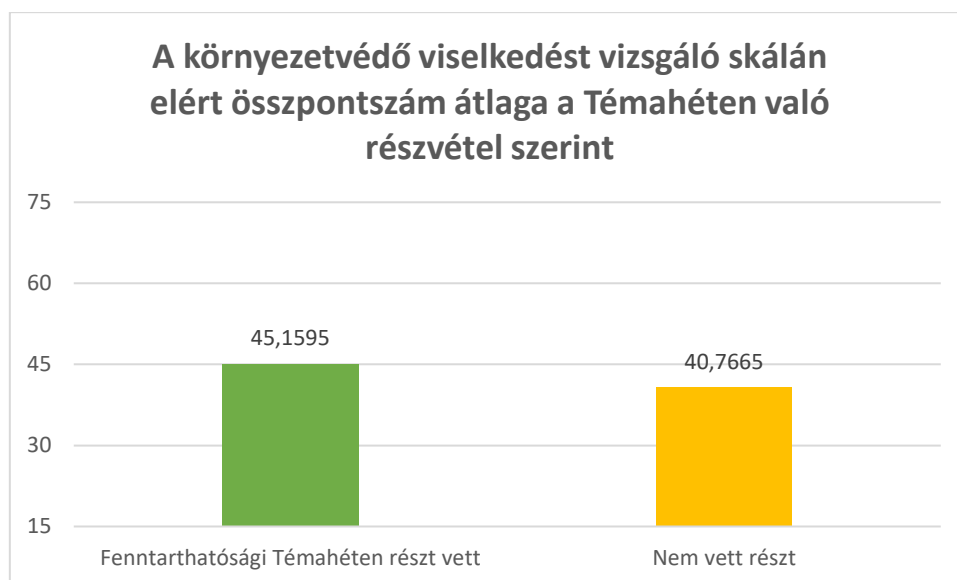
A tételeket a kutatássorozat egyik kutatója állította össze szakmai megfontolások alapján, több kérdőív tételait mintaként alkalmazva (pl. „Otthon mindig szelektíven gyűjtöm a hulladékot.”, „Gyakran olvasok a természetről és a környezetről.”) a szakmai célnak és az összeállítás szakmai alapjának megfelelően e kutatási jelentésben ezen tételeket egy skálaként tekintjük (a tételsor faktorstruktúrája későbbi elemzésekben majd feltárható). A skála megbízhatóságának vizsgálatakor a Cronbach-alfa értéke 0,826 volt, ami szerint a skála jó belső konzisztenciával rendelkezik.

A következőkben a Témahéten való részvétel és a környezetvédő tevékenységek közötti összefüggéseket vizsgáltuk. A tételekhez rendelt ötfokozatú Likert-skála fokozatait számértékként értelmeztük („1 – egyáltalán nem értek egyet”, „2 – inkább nem értek egyet”, „3 – bizonytalan vagyok”, „4 – inkább egyetértek”, vagy „5 – teljes mértékben egyetértek”), valamint egy fordított tételt (15. tétel) átkódoltunk, így kalkuláltunk egy összpontszámot, mely legalább 15 és legfeljebb 75 pont lehetett. Az összpontszámok eloszlását a teljes mintában az alábbi ábra szemlélteti:

17. Ábra

A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(4556,523) = 15,098$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,431$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a két csoport között. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 2270385$, $p < 0,001$). A Témahéten részt vettek átlagosan 45,16 ($SD = 10,43$), míg a nem részt vett diákok átlagosan 40,77 ($SD = 9,83$) pontot értek el, azaz a Témahéten részt vevők több környezetvédő viselkedésről számoltak be.

18. Ábra

5.12. A környékkel való pszichológiai kapcsolat

A diákkérdőív 35-43. kérdésében a kitöltő diákok lakókörnyezetükkel való, nagyobb részt nem tudatosuló pszichológiai kapcsolatát kívántuk feltárni. Az első kérdéscsoport a környékkel kialakult érzelmi kapcsolatra, a helykötődésre (Lewicka, 2011; Düll, 2009) vonatkozott, ennek 5 tétele Jan Činčera személyes közlése alapján a kutatócsoport fordítása által került a

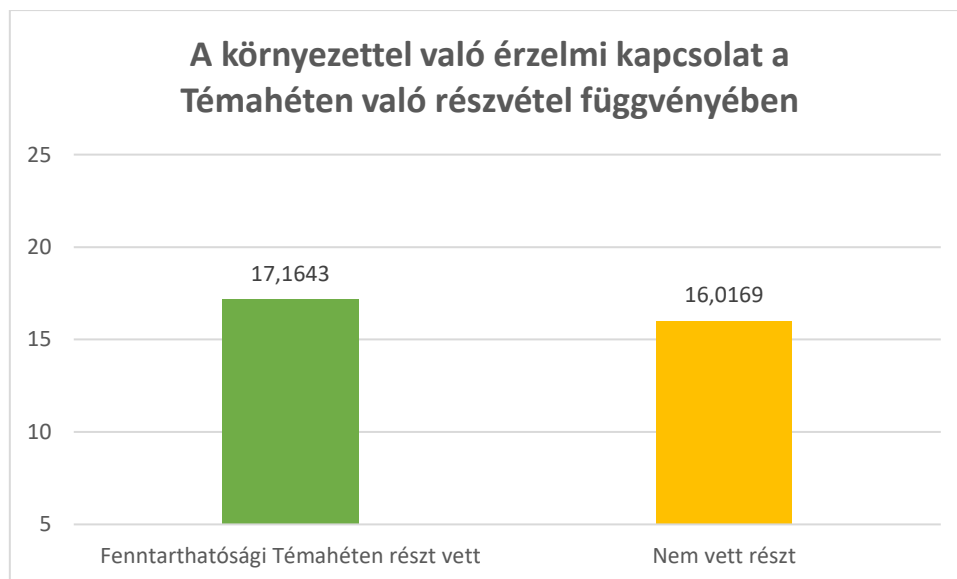
diákkérdőívbe (pl. „A környék, ahol élek, az a hely, ahová mindig örömmel térek vissza.”). A második kérdéscsoport a kitöltő diákok énye, azonosság-tudata és a környék közötti kapcsolatra, azaz a helyidentitásra (Proshansky, 1978; Proshansky, Fabian és Kaminoff, 1983) fókuszált a kutatók által megfogalmazott 4 tétellel (pl. „E környék nélkül nem lennék ugyanaz.”) – természetesen figyelembe véve a kitöltők életkorát mind a fogalom és az identitás értelmezésében, mind a tételek megfogalmazásában. A kitöltők minden tételnél egy ötfokozatú („egyáltalán nem értek egyet” és „teljes mértékben egyetértek” végpontokkal rendelkező) Likert-skálán jelölhették, milyen mértékben értenek egyet az adott tétellel.

A tételeket mindkét fogalom esetén egy-egy skálaként értelmeztük a kialakításuk mögött álló szakmai megfontolások alapján, a döntést a faktoranalízis eredményei igazolták (ezen eredmények részletes ismertetése meghaladja e beszámoló kereteit).

Környékkel való érzelmi kapcsolat

Az 5 tételből álló skála reliabilitásának vizsgálatakor a Cronbach-alfa 0,836 volt, így a skála belső konzisztenciája jó.

A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(4994) = 7,888$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,227$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a két csoport között a környékkel való érzelmi kapcsolatot vizsgáló skálán elért összpontszámot illetően. Mindezt a Mann-Whitney próba eredménye is megerősítette ($U = 2636969$, $p < 0,001$). A Témahéten részt vettek átlagosan 17,16 (SD = 5,06), míg a Témahéten nem részt vett diákok szignifikánsan többet, átlagosan 16,01 (SD = 5,06) pontot szereztek, azaz a Témahéten részt vett diákok környékükkel való erősebb érzelmi kapcsolatról számoltak be.

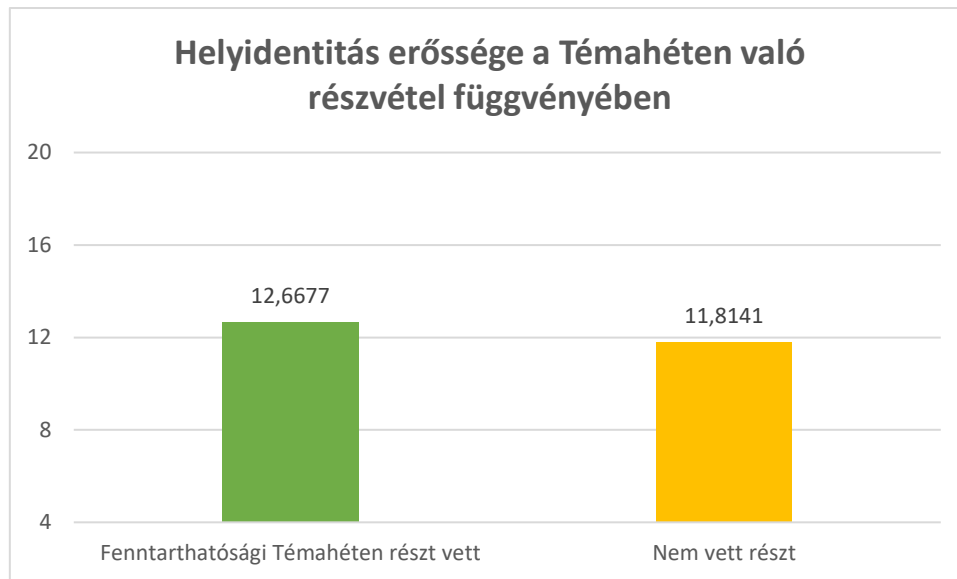

19. Ábra

Helyidentitás

A 4 tételből álló skála reliabilitás-vizsgálatakor a Cronbach-alfa 0,835 volt, így a skála belső konzisztenciája jó.

A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(5006) = 6,614$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,190$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a két csoport között a helyidentitást mérő skálán elért összpontszám tekintetében. Mindezt a Mann-Whitney próba eredménye is megerősítette ($U = 2717606$, $p < 0,001$). A Témahéten részt vettek átlagosan 12,67 (SD = 4,49), míg a nem részt vett diákok szignifikánsan kevesebbet, átlagosan 11,81 (SD = 4,50) pontot szereztek, azaz a Témahéten részt vett diákok erősebb kapcsolatról számoltak be formálódó azonosság-tudatuk és azon környék között, ahol élnek.

20. Ábra

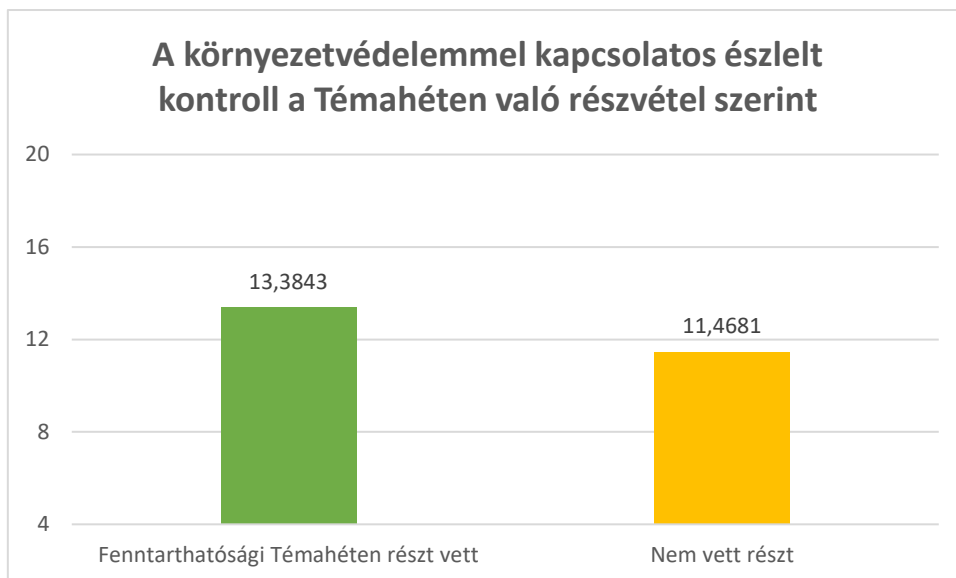
A Témahéten történő részvétel és a környékkel való pszichológiai kapcsolat közötti fenti összefüggések értelmezésekor különösképpen kerülnünk szükséges az (egyirányú) ok-okozati magyarázatokat, ugyanakkor mivel a helyekkel kialakult pszichológiai kapcsolat összefüggésben van a környezeti viselkedéssel, a fenti összefüggéseknek szerepe lehet a Témahéten való részvétel egyéb konstruktumokkal való kapcsolatának mértékében (ezen komplex összefüggések vizsgálata túlmutat a jelen kutatási beszámoló keretein).

5.13. A környezetvédelemmel kapcsolatos kontrollhely vizsgálata

A diákkérdőív 44-47. kérdésében azt vizsgáltuk, hogy a kitöltők milyen mértékben érzik azt, hogy valóban tenni tudnak környékükön a környezet védelméért. Ennek mérésére a kutatócsoport cseh partnerei által Powell és munkatársai (2011) tanulmánya alapján készített 4 tételt használtuk (pl. „Amikor csak akarom, segíthetem a környezetet a környéken, ahol lakom.”). A tételekkel való egyetértés mértékét egy ötfokozatú („egyáltalán nem értek egyet” és „teljes mértékben egyetértek” végpontokkal rendelkező) Likert-skálán jelölhették a kitöltők. A tételeket egy skálaként értelmeztük a kialakításuk mögött álló szakmai megfontolások alapján, a döntést a faktoranalízis eredményei igazolták (ezen eredmények részletes ismertetése meghaladja e beszámoló kereteit).

A skála reliabilitás-vizsgálatakor a Cronbach-alfa 0,815 volt, így a skála belső konzisztenciája jó.

A tételeket szakmai megfontolások alapján skálaként tekintve a független mintás t-próba eredménye alapján ($t(5008) = 17,136$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,492$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a skálán elért összpontszámban a két csoport között. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 2226275$, $p < 0,001$). A Témahéten részt vettek átlagosan 13,38 ($SD = 3,86$), míg a nem részt vett diákok szignifikánsan kevesebbet, átlagosan 11,47 ($SD = 3,95$) pontot értek el, azaz a Témahéten részt vettek nagyobb mértékben gondolják úgy, hogy képesek tenni környékükön a környezet védelméért, hogy tevékenységük valóban hozzájárul a környezetvédelemhez.

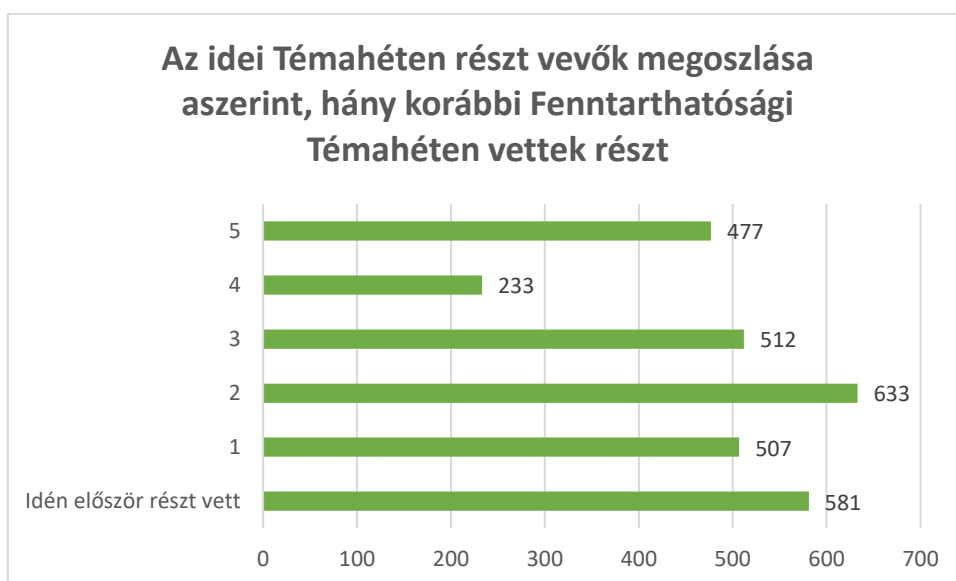
21. Ábra

6. A Fenntarthatósági Témahéten való többszöri részvétellel kapcsolatos összefüggések vizsgálata

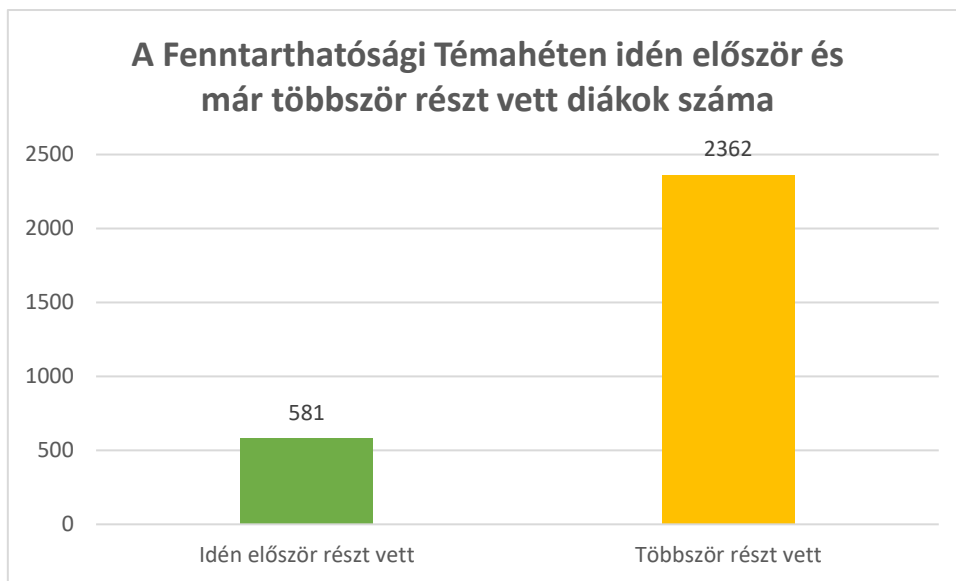
A diákkérdőív 59. kérdésében („Hány korábbi Fenntarthatósági Témahéten vettél már részt az elmúlt években?”) a kitöltők 0-tól 5-ig jelölhették meg válaszaikat.

6.1. Fenntarthatósági Témahéten való korábbi részvételek száma

Az idén résztvevő kitöltők 19,7%-a (n = 581) idén először vett részt a Témahéten, míg 80,3%-a (n = 2362) már egy vagy több korábbi Témahéten is részt vett. Utóbbi diákok közül 507 fő (17,2%) 1, 633 fő (21,5%) 2, 512 fő (17,4%) 3, 233 fő (7,9%) 4, 477 fő (16,2%) 5 korábbi Témahéten vett részt az elmúlt években. 7 fő (0,2%) nem válaszolt a kérdésre.

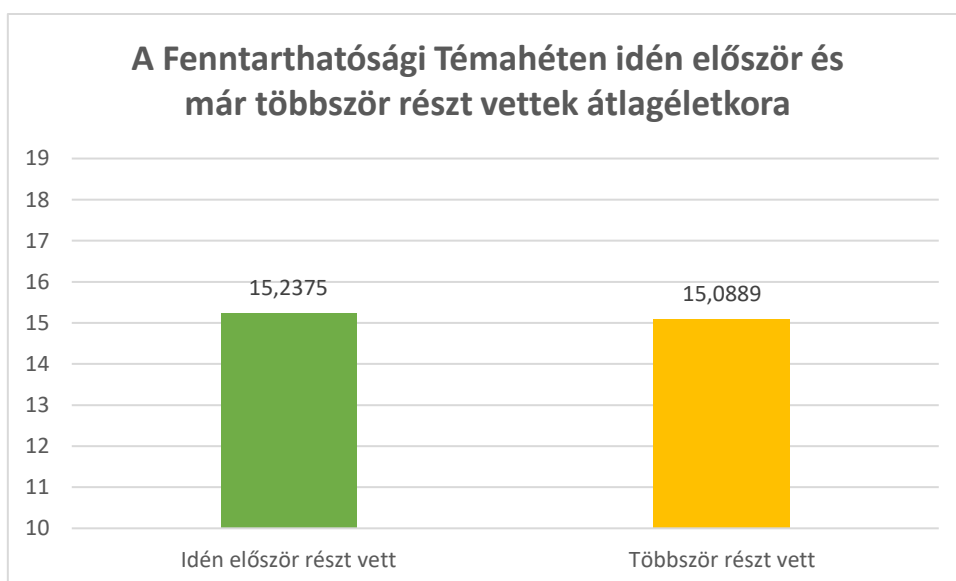
224. Ábra

235. Ábra

6.2. Életkor

A Témahéten először részt vett és többször részt vett kitöltők életkorában nincsen statisztikailag jelentős különbség (független mintás t-próbával: $t(948,420) = 1,612$, $p = 0,105$).

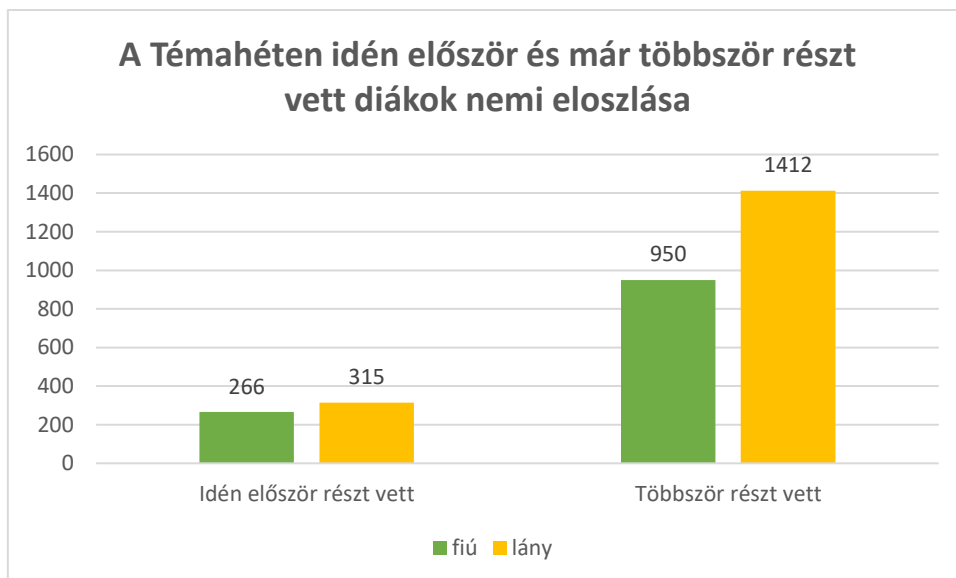

246. Ábra

6.3. Nem

A válaszadók nemi eloszlásában khi-négyzet próbával vizsgálva ($\chi^2(1) = 5,952$, $p = 0,015$) van statisztikailag szignifikáns eltérés a Témahéten idén először és korábban többször részt vett válaszadók esetében. A Témahéten többször részt vettek csoportjában a lányok aránya nagyobb, mint a Témahéten idén először részt vettek csoportjában. A Témahéten idén először részt vett 581 diákból 266 fő (45,8%) fiú, 315 fő (54,2%) lány, míg a Témahéten többször részt vett 2362 diák között 950 (40,2%) fiú és 1412 (59,7%) lány volt.

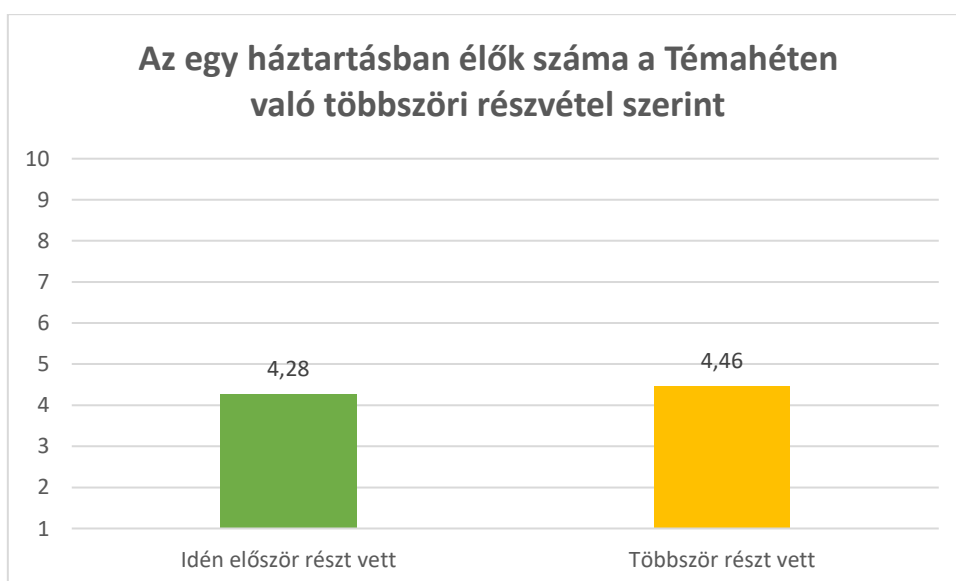

257. Ábra

6.4. Egy háztartásban élők száma

A Témahéten részt vett 2950 főből 2943 fő (99,7%) válaszolt a kérdésre. A 2943 főből 581 fő (19,7%) idén először vett részt, 2362 fő (80,3%) többször részt vett a Fenntarthatósági Témahéten.

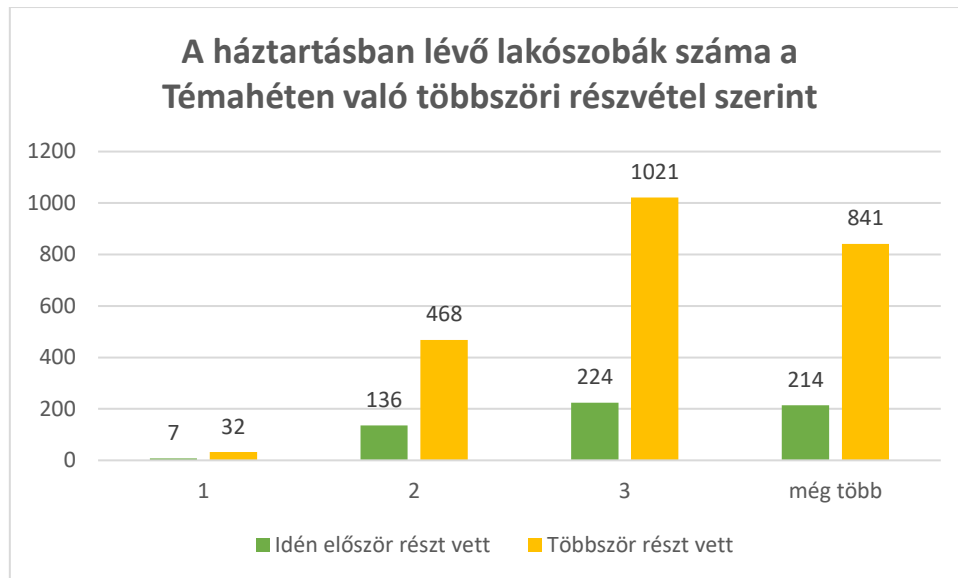
A Fenntarthatósági Témahéten idén először részt vett diákok háztartásában átlagosan 4,28 (SD = 1,580) fő él, míg azokéban, akik többször vettek részt, átlagosan 4,46 (SD = 1,720) fő. A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(947,536) = -2,498$, $p = 0,013$, Cohen $d = -0,110$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a két csoport között. Az eredményt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próbával is tudtuk igazolni ($U = 645246$, $p = 0,021$). A Témahéten többször részt vettek háztartásában átlagosan többen élnek, mint az idén először részt vett kitöltők háztartásában.

268. Ábra

6.5. Lakószobák száma a háztartásban

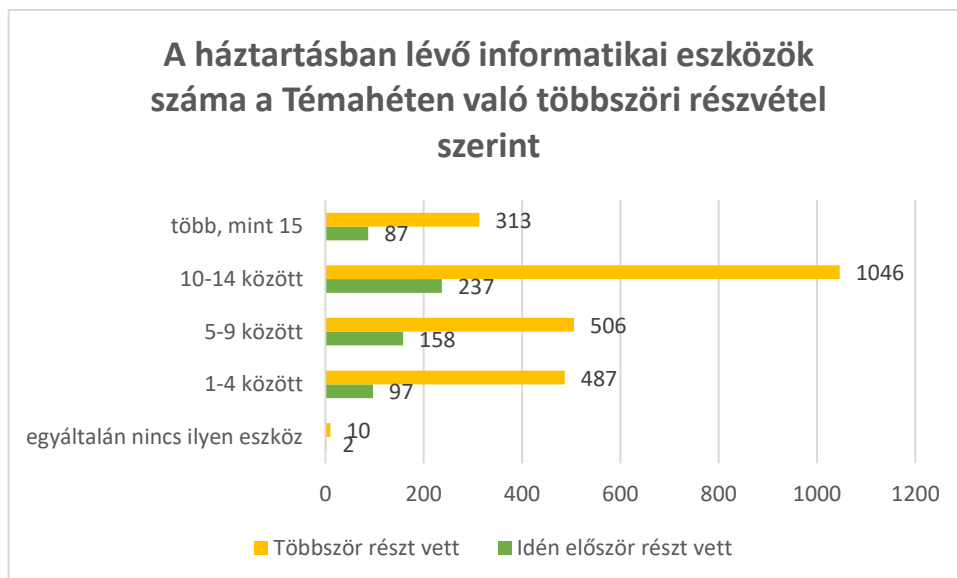
A Témahéten részt vett 2950 kitöltőből 2943 fő (99,8%) válaszolt a kérdésre. A 2943 főből 581 fő idén először vett részt, 2362 fő többször részt vett a Fenntarthatósági Témahéten. Kétnégyzet próbával vizsgáltuk, hogy van-e összefüggés a Fenntarthatósági Témahéten való többszöri részvétel és a lakószobák száma között. A próba eredménye alapján nem találtunk szignifikáns összefüggést ($\chi^2(3) = 5,616$, $p = 0,132$) az idei Fenntarthatósági Témahéten való többszöri részvétel és a háztartásban lévő lakószobák száma között.

29. Ábra

6.6. Informatikai eszközök száma a háztartásban

A Témahéten részt vett 2943 kitöltőből főből 2943 fő (%) válaszolt a kérdésre. A 2943 főből 581 fő idén először vett részt, 2362 fő többször részt vett a Fenntarthatósági Témahéten. Annak megállapításához, hogy van-e összefüggés a Fenntarthatósági Témahéten való többszöri részvétel és az informatikai eszközök száma között, Kétnégyzet próbát alkalmaztunk. A két változó között szignifikáns összefüggést találtunk ($\chi^2(4) = 12,896$, $p = 0,012$). Az idei Fenntarthatósági Témahéten való többszöri részvétel és az informatikai eszközök száma között van összefüggés, de nem „lineáris”, a Témahéten többször részt vett diákok aránya a háztartásban 1-4, illetve 10-14 informatikai eszközzel rendelkezők csoportjában a legmagasabb.

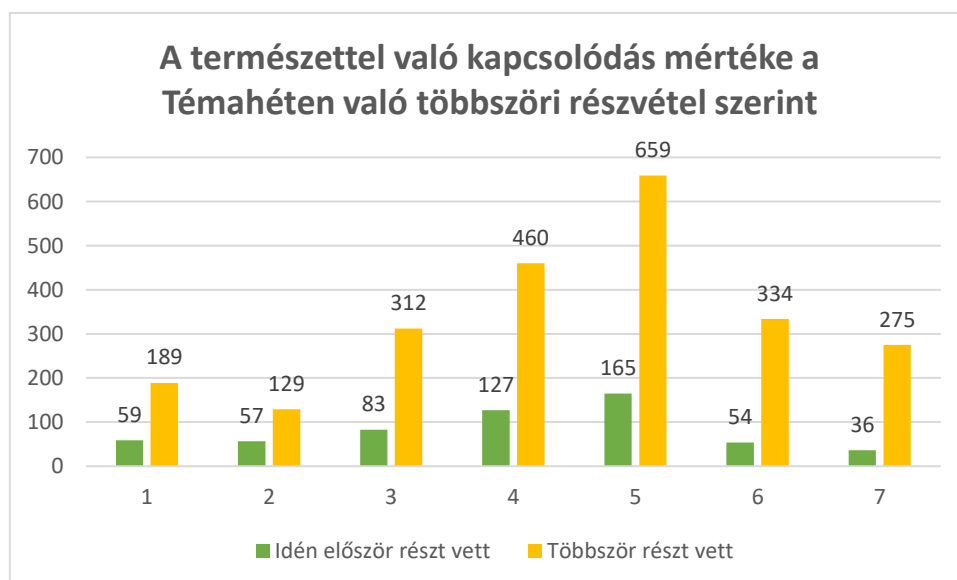

30. Ábra

6.7. Természettel való kapcsolat

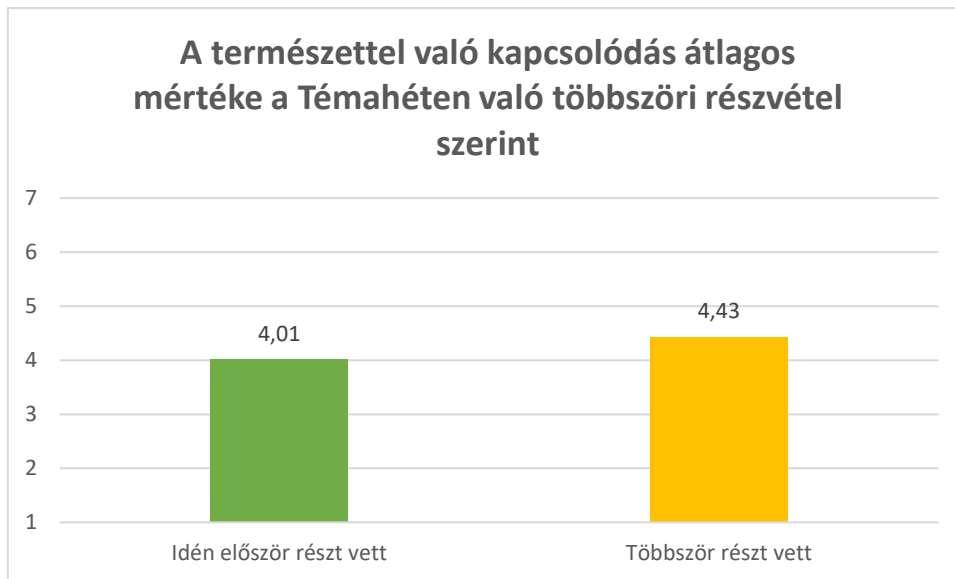
Az én és természet észlelt kapcsolatának vizsgálatára vonatkozó kérdésre (lásd 5.6. pont) 2939 diák (99,6%) válaszolt, 11 kitöltő (0,4%) nem válaszolt. A válaszadókból 581 fő idén először vett részt, 2358 fő többször vett részt a Fenntarthatósági Témahéten.

Khí-négyzet próbával vizsgáltuk, hogy összefüggés van-e a Fenntarthatósági Témahéten való többszöri részvétel és természethez való kapcsolódás között. A két változó között szignifikáns összefüggést találtunk ($\chi^2(6) = 39,649$, $p < 0,001$). A Fenntarthatósági Témahéten többször részt vettek aránya magasabb azoknál, akik a természettel való erősebb kapcsolatról számoltak be.

27. Ábra

A természettel való kapcsolódáshoz tartozó változót értelmezhetjük egy 1-től 7-ig terjedő skálaként, ezért a természettel való kapcsolódás t mérő változót tekinthetjük folytonosnak, így a kapcsolódás átlagos mértékét és a Témahéten való részvétel összefüggését további statisztikai próbákkal vizsgáltuk.

28. Ábra

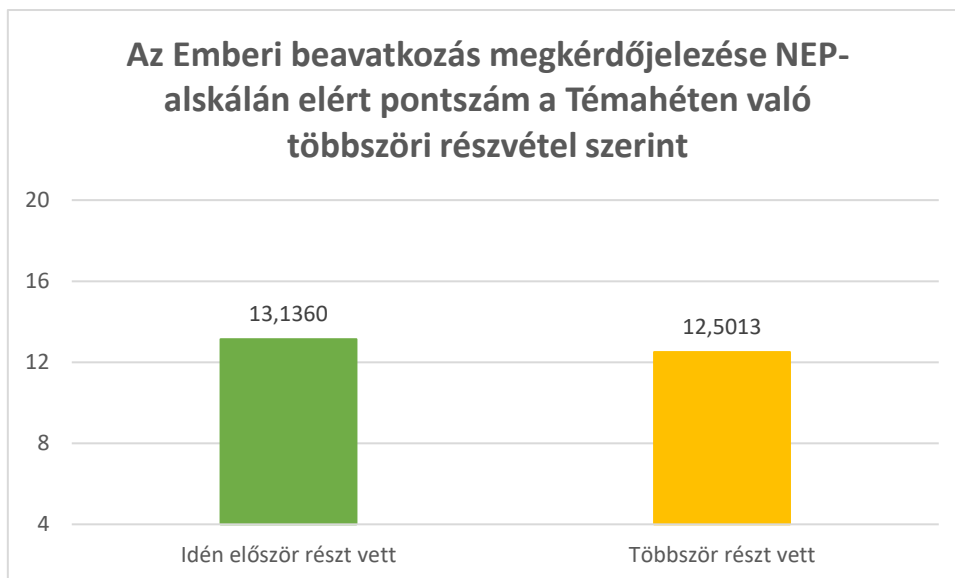
A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(2937) = -5,437$, $p < 0,001$, Cohen $d = -0,252$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a Témahéten először és többször részt vevő diákok természettel való kapcsolódásának mértékében. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 586206,5$, $p < 0,001$). A Témahéten többször részt vettek a természethez való kapcsolódásukat jellemző, 1-től 7-ig terjedő skálán átlagosan 4,43 (SD = 1,669), míg a Témahéten először részt vett diákok 4,01 (SD = 1,633) pontot jelöltek, azaz a Témahéten többször részt vettek erősebb környezethez való kapcsolódásról számoltak be.

6.8. Környezettudatos hiedelmek, attitűdök

A következőkben a Témahéten való többszöri részvétel és a NEP skálán (lásd 5.7. pont) elért eredmény közötti összefüggéseket vizsgáltuk.

I. alskála (faktor): Emberi beavatkozás megkérdőjelezése

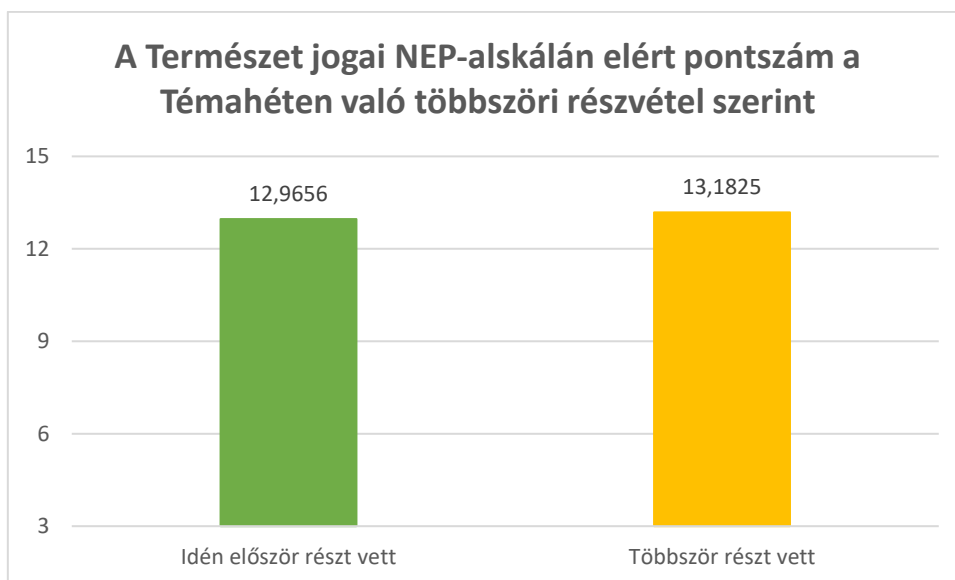
A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(2941) = 3,943$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,183$) elmondható, hogy nincs szignifikáns különbség a két csoport között. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 610003$, $p < 0,001$). A Témahéten először részt vettek átlagosan 13,14 (SD = 3,43), míg a többször részt vett diákok átlagosan 12,50 (SD = 3,49) pontot értek el, azaz a Témahéten először részt vevők emberi beavatkozással kapcsolatos környezettudatos hiedelmei erősebbek. Ez alapján úgy tűnhet, hogy a Témahéten többször részt vettek környezettudatossága gyengébb, ugyanakkor ez az eredmény még erősebben rávilágít arra, hogy a NEP-skálának az ember természet feletti kontrolljáról vagy az emberi beavatkozásról szóló tételek jelentése megváltozhatott az elmúlt évtizedekben, azaz az emberi beavatkozás már nem csak káros lehet.

33. Ábra

II. alskála (faktor): Természet jogai

A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(2941) = -2,532$, $p = 0,011$, Cohen $d = -0,117$) elmondható, hogy szignifikáns különbség van a két csoport között. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 634255,5$, $p = 0,004$). A Témahéten idén először részt vettek átlagosan 12,97 (SD = 1,86), míg a többször részt vett diákok átlagosan 13,18 (SD = 1,85) pontot értek el, azaz a Témahéten többször részt vevők természet jogaival kapcsolatos környezettudatos hiedelmei erősebbek, azaz fokozottabban tiszteletben tartják a természet törvényeit és szabályait.

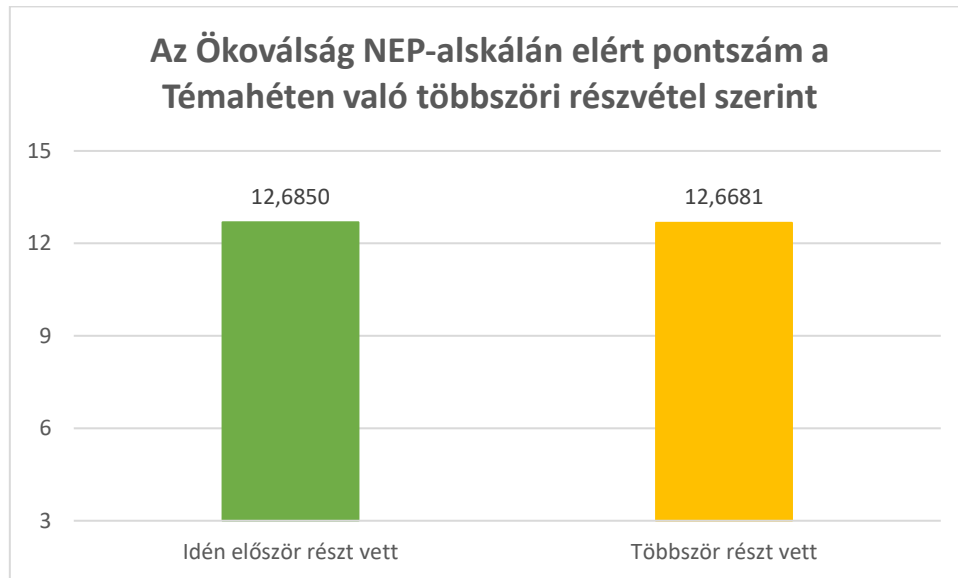

34. Ábra

III. alskála (faktor): Ökoválság

A III. faktor szerinti összehasonlítás során végzett független mintás t-próba eredménye alapján ($t(2941) = 0,185$, $p = 0,853$) elmondható, hogy nincs szignifikáns különbség a két csoport között. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–

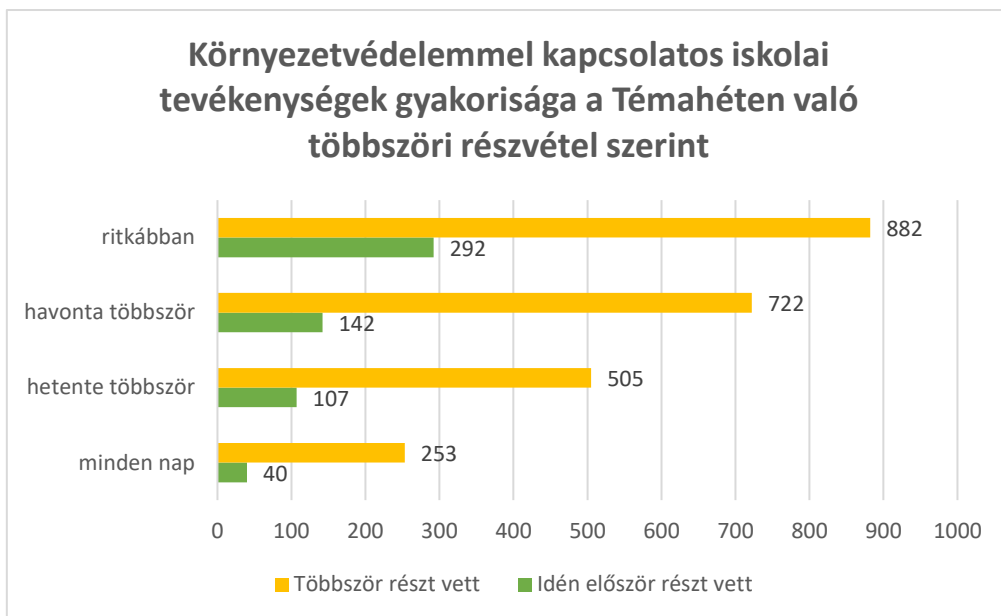
Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 683675,5$, $p=0,891$). A Témahéten idén először részt vettek átlagosan 12,69 ($SD = 1,94$), míg a többször részt vett diákok átlagosan 12,67 ($SD = 1,98$) pontot értek el, nincs különbség az egyszer és többször részt vevők csoportja között azt tekintve, mennyire erősen hisznek abban, hogy ökoválság (környezeti krízis) fenyeget.

35. Ábra

6.9. Környezetvédelmi kérdések és globális környezeti problémák tárgyalásának gyakorisága az iskolában

A Témahéten részt vett 2950 kitöltőből főből 2943 fő (99,8%) válaszolt a környezetvédelemmel kapcsolatos iskolai tevékenységek gyakoriságára vonatkozó kérdésre (lásd 5.8. pont). A 2943 főből 581 fő idén először vett részt, 2362 fő többször részt vett a Fenntarthatósági Témahéten. Annak megállapításához, hogy összefüggés van-e a Fenntarthatósági Témahéten való többszöri részvétel és a környezetvédelemmel kapcsolatos iskolai tevékenységek gyakorisága között, chi-négyzet próbát alkalmaztunk. A két változó között szignifikáns összefüggést találtunk ($\chi^2(3) = 34,293$, $p < 0,001$). A Témahéten többször részt vett diákok aránya a leggyakoribb környezetvédelemmel kapcsolatos iskolai tevékenységekről beszámoló diákoknál volt a legmagasabb, a legritkább ilyen tevékenységről beszámoló diákok csoportjában pedig a legalacsonyabb.

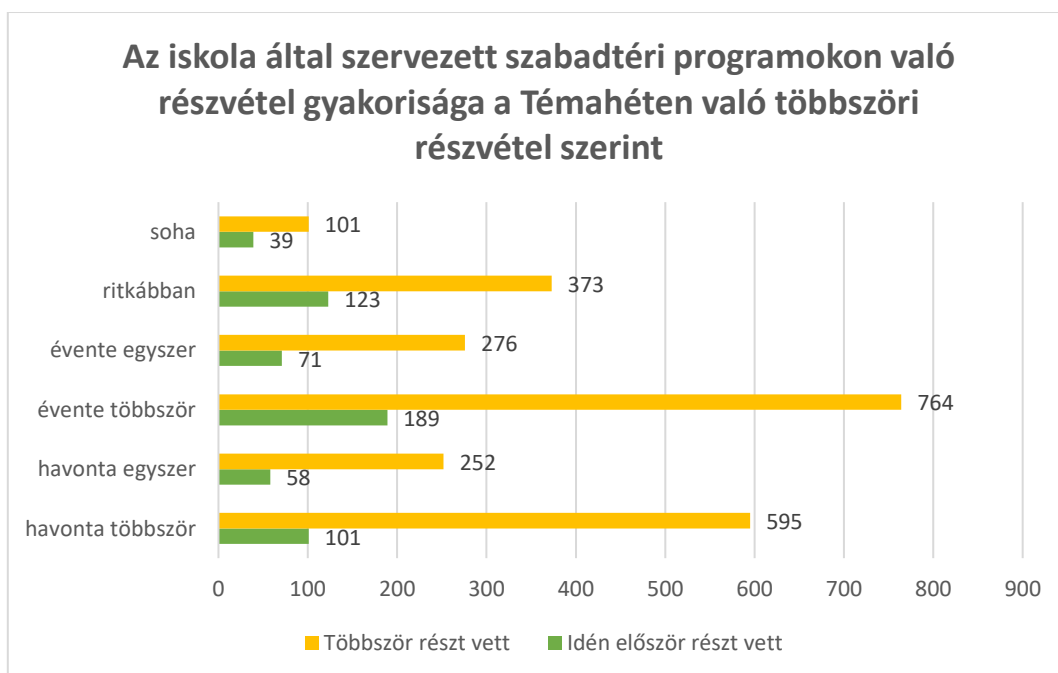

36. Ábra

6.10. Kirándulásokon, szabadtéri foglalkozásokon való részvétel

A kirándulásokon, szabadtéri foglalkozásokon való részvétel gyakoriságára vonatkozó kérdésre (lásd 5.9. pont) a Témahéten részt vett 2950 diákból 2942 (99,7%) válaszolt. A 2942 főből 581 fő idén először, 2361 fő többször részt vett a Témahéten.

Annak megállapításához, hogy összefüggés van-e a Fenntarthatósági Témahéten való többszöri részvétel és az iskola által szervezett kirándulásokon, szabadtéri foglalkozásokon való részvétel gyakorisága között, Khi-négyzet próbát alkalmaztunk. A két változó között szignifikáns összefüggést találtunk ($\chi^2(5) = 26,160, p < 0,001$). A Témahéten többször részt vettek aránya egyre nő az iskola által szervezett szabadtéri események gyakorisága szerinti egyes csoportokban.

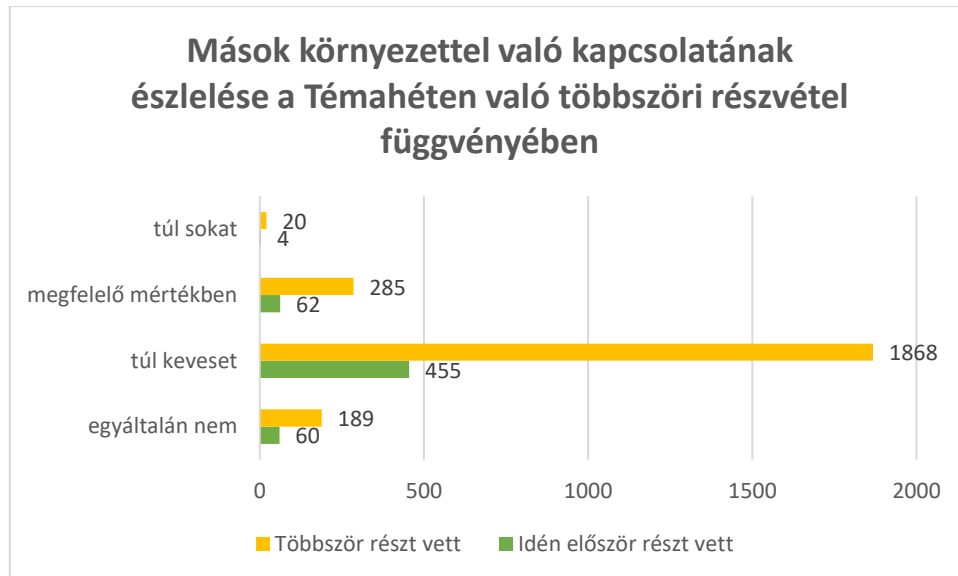

29. Ábra

6.11. Mások környezettel való kapcsolatának észlelése

A diákkérdőív 19. kérdésében a kitöltők meghatározhatták, hogy véleményük szerint mások mennyit foglalkoznak a környezettel (lásd 5.10. pont). A kérdésre a 2950 Témahéten résztvevőből 2943 fő (99,8%) válaszolt.

Annak megállapításához, hogy összefüggés van-e a Fenntarthatósági Témahéten való többszöri részvétel és az iskola által szervezett kirándulásokon, szabadtéri foglalkozásokon való részvétel gyakorisága között, KHI-négyzet próbát alkalmaztunk. A két változó között nincsen szignifikáns összefüggés ($\chi^2(3) = 3,928, p = 0,269$).

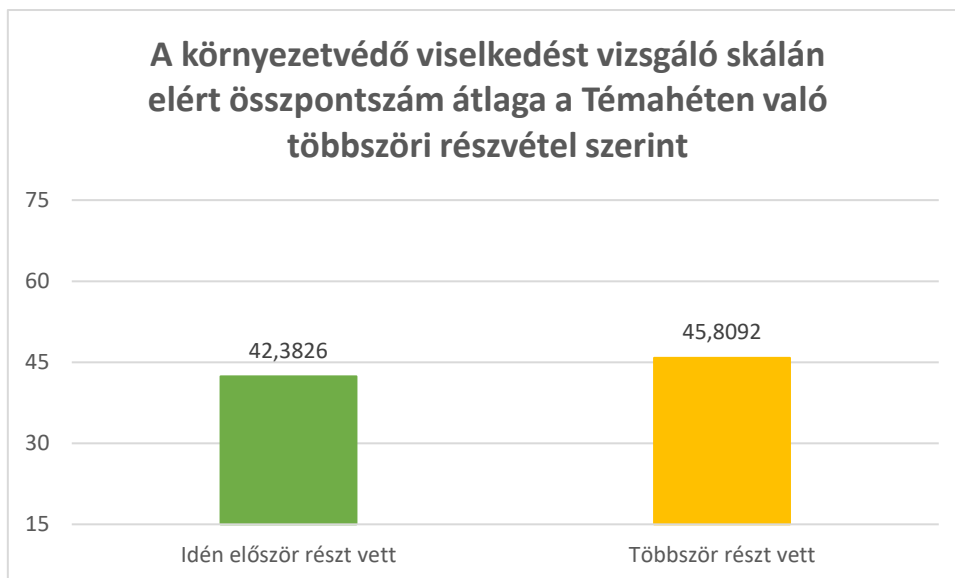

30. Ábra

6.12. Környezetvédő viselkedés

A következőkben a Témahéten való többszöri részvétel és a környezetvédő viselkedés közötti összefüggéseket vizsgáltuk az 5.11. pontban leírt kérdésekre adott válaszok alapján. A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(2900) = -7,129, p < 0,001, \text{Cohen } d = -0,332$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a két csoport között a környezetvédő viselkedés erősségét tekintve. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann-Whitney próba eredménye is megerősítette ($U = 542175,5, p < 0,001$). A Témahéten idén először részt vettek átlagosan 42,38 ($SD = 10,21$), míg a többször részt vett diákok átlagosan 45,81 ($SD = 10,34$) pontot értek el a környezetvédő viselkedés mérését célzó skálán, azaz a Témahéten többször részt vevők erősebb környezetvédő viselkedésről számoltak be.

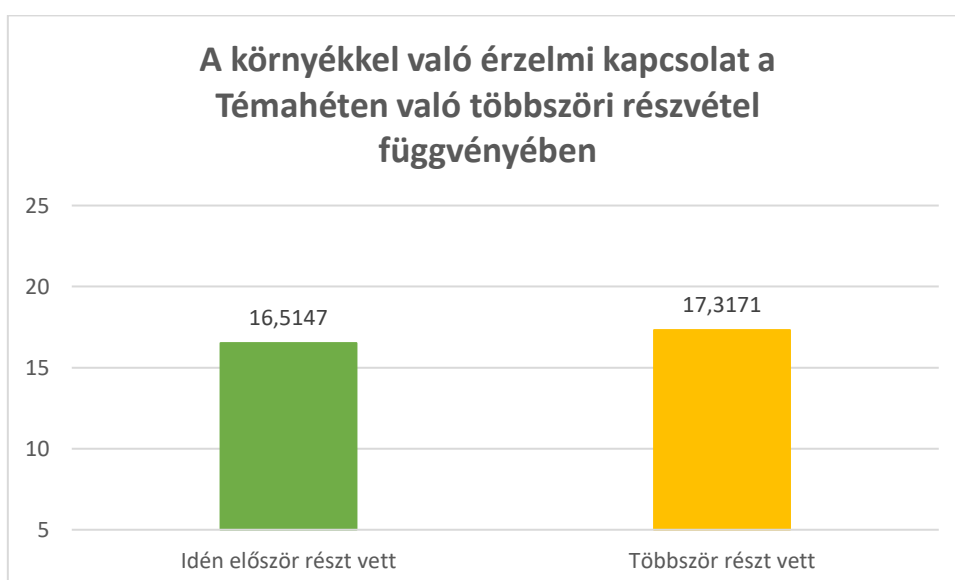

31. Ábra

6.13. A környékkel való pszichológiai kapcsolat

A következőkben a Témahéten való többszöri részvétel és a kitöltő diákok lakókörnyezetükkel való, nagyobb részt nem tudatosuló pszichológiai kapcsolata közötti összefüggéseket vizsgáltuk az 5.12. pontban leírt kérdésekre adott válaszok alapján. A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(2918) = -3,416$, $p < 0,001$, Cohen $d = -0,159$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a két csoport között. Mindezt a Mann-Whitney próba eredménye is megerősítette ($U = 617759,5$, $p < 0,001$). A Témahéten idén először részt vettek átlagosan 16,51 (SD = 5,24), míg a többször részt vett diákok szignifikánsan többet, átlagosan 17,32 (SD = 5,00) pontot szereztek, azaz a Témahéten többször részt vett diákok környékükkel való erősebb érzelmi kapcsolatról számoltak be.

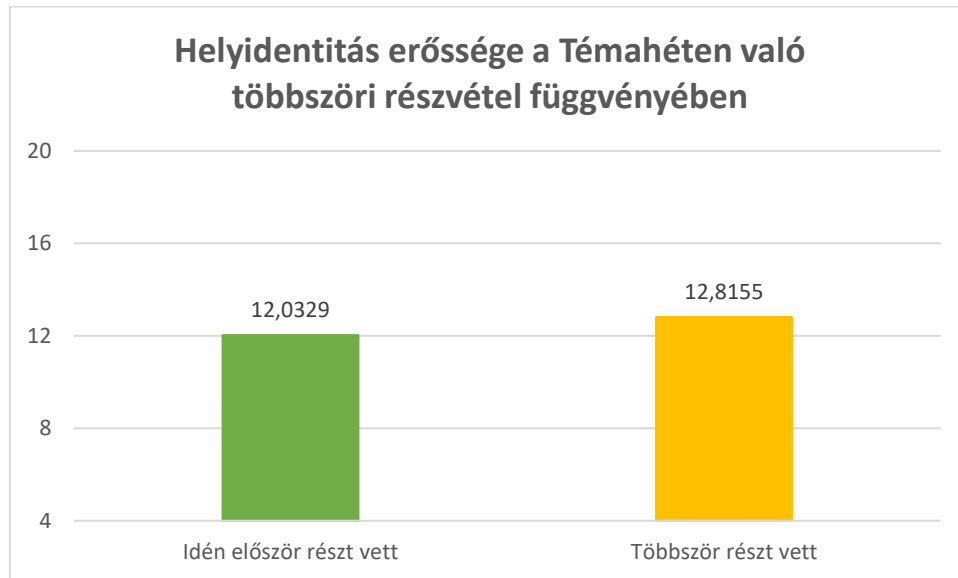

32. Ábra

Helyidentitás

A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(2928) = -3,761$, $p < 0,001$, Cohen $d = -0,175$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a két csoport között. Mindezt a Mann-Whitney

próba eredménye is megerősítette ($U = 612403,5$, $p < 0,001$). A Témahéten idén először részt vettek átlagosan 12,03 (SD = 4,57), míg a többször részt vett diákok szignifikánsan többet, átlagosan 12,82 (SD = 4,46) pontot szereztek, azaz a Témahéten többször részt vett diákok erősebb kapcsolatról számoltak be formálódó azonosságtudatuk és azon környék között, ahol élnek.

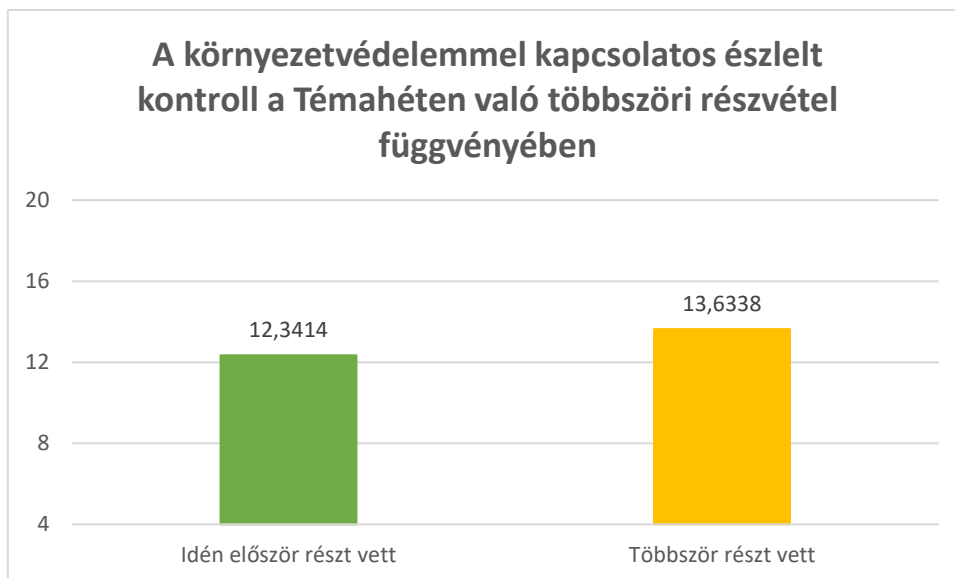

33. Ábra

A Témahéten történő többszöri részvétel és a környékkel való pszichológiai kapcsolat közötti fenti összefüggések értelmezésekor az 5.12. pontban szereplő megjegyzések szintén érvényesek.

6.14. A környezetvédelemmel kapcsolatos kontrollhely vizsgálata

Vizsgáltuk azt is, hogy a Témahéten először és többször részt vevők között van-e különbség abban, milyen mértékben érzik azt, hogy valóban tenni tudnak környékükön a környezet védelméért (lásd 5.13. pont). A független mintás t-próba eredménye alapján ($t(2929) = -7,268$, $p < 0,001$, Cohen $d = -0,338$) elmondható, hogy van szignifikáns különbség a két csoport között. Mindezt a normalitás sérülése miatt ellenőrzésként elvégzett nemparaméteres Mann–Whitney-próba eredménye is megerősítette ($U = 557824$, $p < 0,001$). A Témahéten idén először részt vettek átlagosan 12,34 (SD = 4,04), míg a többször részt vett diákok szignifikánsan többet, átlagosan 13,63 (SD = 3,77) pontot értek el a környezetvédelemmel kapcsolatos kontrollhelyet vizsgáló tételsoron, azaz a Témahéten többször részt vettek nagyobb mértékben gondolják úgy, hogy képesek tenni környékükön a környezet védelméért, hogy tevékenységük valóban hozzájárul a környezetvédelemhez.

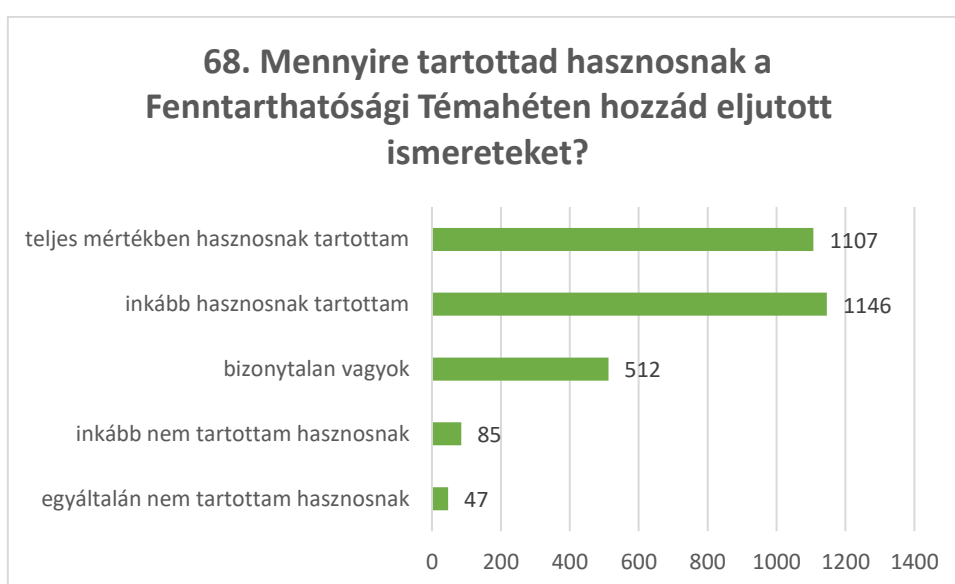
34. Ábra

7. A Témahét értékelése

7.1. A Témahéten kapott ismeretek hasznosságának megítélése

A kérdőív 68. kérdésében a kitöltők megjelölhették, hogy a mennyire tartották hasznosnak a Fenntarthatósági Témahéten kapott ismereteket. A következő lehetőségek közül jelölhették be válaszaikat: „egyáltalán nem tartottam hasznosnak”, „inkább nem tartottam hasznosnak”, „bizonytalan vagyok”, „inkább hasznosnak tartottam”, „teljes mértékben hasznosnak tartottam”.

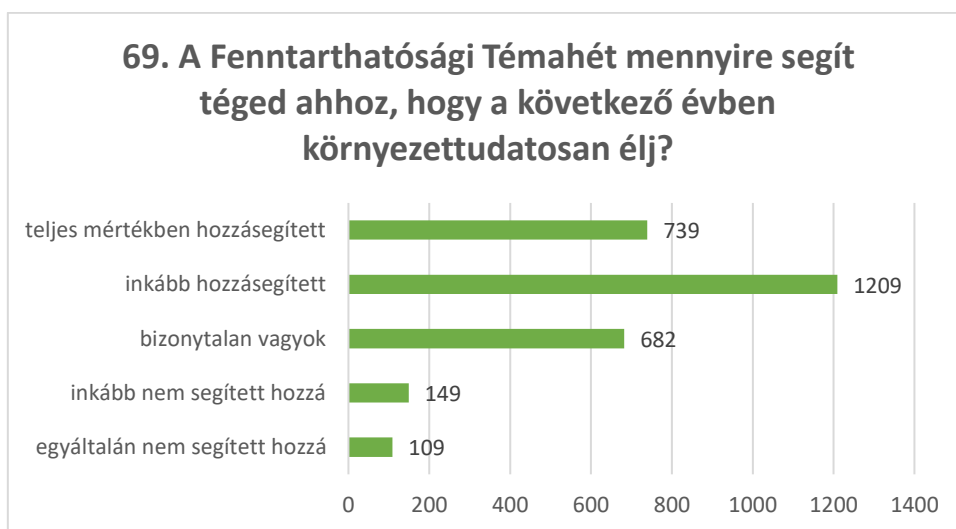
A kérdésre a 2950 Témahéten részt vett diák közül 2897 fő (98,2%) válaszolt, 53 fő (1,8%) nem válaszolt a kérdésre. Az erre a kérdésre választ adó Témahéten részt vevő diákok 77,8%-a válaszolta azt, hogy a Fenntarthatósági Témahéten kapott ismereteket inkább (39,6%) vagy teljes mértékben (38,2%) hasznosnak tartja.

7.2. A Fenntarthatósági Témahét észlelt segítsége a környezettudatos életmódhoz

A kérdőív 69. kérdésében a kitöltők megjelölhették, hogy a Fenntarthatósági Témahéten való részvételük szerintük segít-e a környezettudatos életmód kialakításában. A következő lehetőségek közül jelölhették be válaszaikat: „egyáltalán nem segített hozzá” „inkább nem segített hozzá”, „bizonytalan vagyok”, „inkább hozzásegített”, „teljes mértékben hozzásegített”.

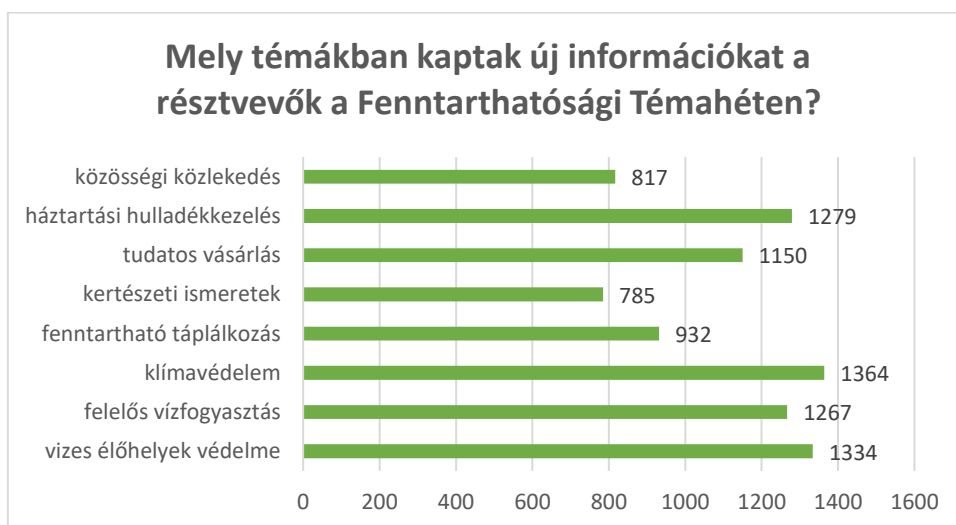
A kérdésre a 2950 Témahéten részt vett diák közül 2888 fő (97,9%) válaszolt, 62 fő (2,1%) nem válaszolt a kérdésre. Az erre a kérdésre választ adó Témahéten részt vevő diákok 67,5%-a válaszolta azt, hogy a Fenntarthatósági Témahét inkább (41,9%) vagy teljes mértékben (25,6%) hozzásegítette őket ahhoz, hogy a jövőben környezettudatosan éljenek.

35. Ábra

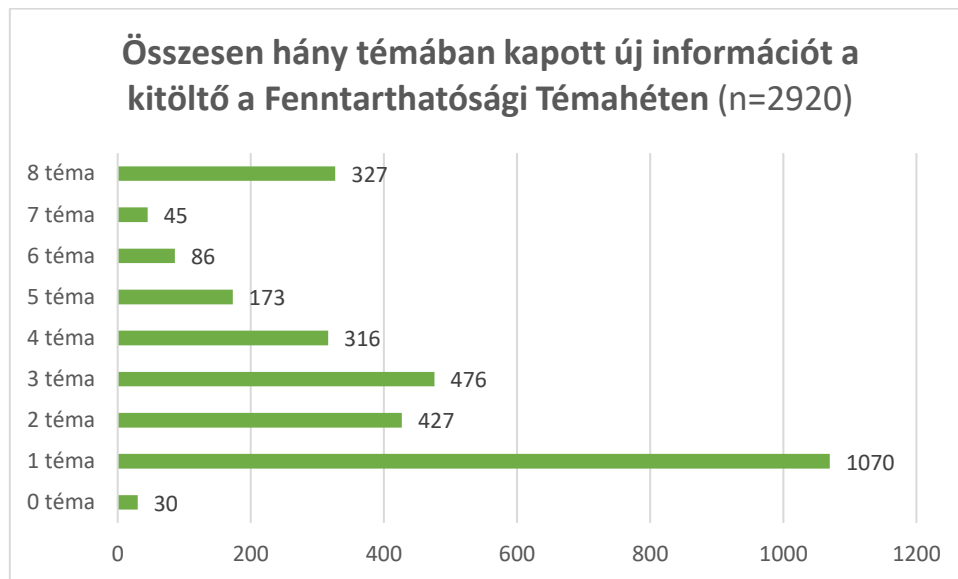
7.3. Új információk a Fenntarthatósági Témahéten

A Fenntarthatósági Témahéten részt vett diákok közül legtöbben a klímavédelem (n = 1364), vizes élőhelyek védelme (n = 1334) és háztartási hulladékkezelés (n = 1279) témájában kaptak új információkat.

36. Ábra

A résztvevők legnagyobb része (n = 1070) 36,3% 1 témában, 14,6% (n = 427) 2 témában és 16,1% (n = 476) 3 témában kapott új információkat a Témahét folyamán. Azok a kitöltők, akik bevallásuk szerint egy témában sem kaptak új ismereteket, kevesen voltak (n = 30), a résztvevők 1%-át alkotják.

375. Ábra

Felhasznált források

- Berze, I. Z., Varga, A. Mónus, F., Néder, K., & Dúll, A. (2022). Measuring Environmental Worldviews: investigating the dimensionality of the New Environmental Paradigm Scale for Children in a large Central European sample. *Sustainability*, 14(8), 4595.
- Dúll, A. (2009). *A környezetpszichológia alapkérdései – Helyek, tárgyak, viselkedés*. Budapest: L'Harmattan.
- Dunlap, R. E., & Van Liere, K. D. (1978). The “New Environmental Paradigm”. *The Journal of Environmental Education*, 9(4), 10–19.
- Dunlap, R. E., Van Liere, K. D., Mertig, A. G., & Jones, R. E. (2000). Measuring Endorsement of the New Ecological Paradigm: A Revised NEP Scale. *Journal of Social Issues*, 56(3), 425–442.
- Lewicka, M. (2011). Place attachment: How far have we come in the last 40 years? *Journal of Environmental Psychology*, 31, 207–230.
- Manoli, C. C., Johnson, B., & Dunlap, R. E. (2007). Assessing Children's Environmental Worldviews: Modifying and Validating the New Ecological Paradigm Scale for Use With Children. *The Journal of Environmental Education*, 38(4), 3-13. Published online: 07 Aug 2010: DOI: 10.3200/JOEE.38.4.3-13
- Powell, R. B., Stern, M. J., Krohn, B. D., & Ardoin, N. (2011). Development and validation of scales to measure environmental responsibility, character development, and attitudes toward school. *Environmental Education Research*, 17(1), 91-111.
- Proshansky, H. M. (1978). The city and self-identity. *Environment and Behavior*, 10, 147–169.
- Proshansky, H. M., Fabian, A. K., & Kaminoff, R. (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self. *Journal of Environmental Psychology*, 3, 57–83.
- Schultz, P. W. (2001). The structure of environmental concern: concern for self, other people, and the biosphere. *Journal of Environmental Psychology*, 21(4), 327-339.